

YAZAR DEĞERLENDİRMELERİ

Bursa
İlk 250
Büyük Firma
Araştırması
2020

Dr. Can Fuat GÜRLESEL
Ekonomist

Dünya Ekonomisi 2020 Yılında Kovid-19 Salgını İle Küçüldü

Dünya ekonomisi 2020 yılına önceki iki yıla göre daha iyimser başlamıştır. 2018 ve 2019 yıllarını olumsuz etkileyen ticaret savaşları ve Büyük Britanya'nın Avrupa Birliği'nden ayrılma belirsizliği yaşanmıştı. 2020 yılına girilirken ABD ile Çin arasında sağlanan ilk faz ticaret anlaşması olumlu beklentiler yaratmıştı. Yine AB ile Büyük Britanya'nın ayrılık anlaşmasına varması da belirsizlikleri azaltmıştı. Bu gelişmelere bağlı olarak dünya ekonomisi 2020 yılına iyimser başlangıç yapmıştı.

Ancak 2020 yılını etkileyen ana unsur yaşanmaya başlanan Kovid-19 salgını ve onun yarattığı koşullar olmuştur. Çin'de başlayan ve mart ayında tüm dünya geneline yayılan salgın dünya ekonomisinde ikinci çeyrekte şok bir daralma etkisi yaratmıştır. Salgın ile bir yandan önemli kayıplar yaşanırken diğer yandan salgın ile çok yönlü mücadele başlamıştır.

Salgın ile mücadelelenine ekonomi yönünde hükümetler, merkez bankaları ve uluslararası kurumlar devreye girmiştir. Hükümetler şirketlere ve çalışanlara yönelik olarak geniş hibe destekleri vermiştir. Merkez Bankaları 2008 küresel krizi sonrasındaki genişlemenin de ötesinde gevşek para politikaları uygulamaya başlamıştır. Merkez Bankaları hükümetlerin artan harcamalarını ve şirketlere yönelik destekler için bankaları desteklemiştir. Hükümetlerin ve merkez bankalarının destekleri kısa sürede etkisini göstermiş ve yılın ikinci yarısında dünya ekonomisi toparlanmaya başlamıştır.

Ekonomiye yönelik destekler verilirken salgın

ile mücadele de devam etmiştir. Ancak salgın sonbahar aylarında dünya genelinde ikinci dalga etkisini yaşatmıştır. Buna bağlı olarak iktisadi ve sosyal faaliyetler yeni kurallar altında ve kısıtlamalar ile sürdürülmüştür. İktisadi ve sosyal hayatta uygulanmaya başlanan yeni kurallar dünya ekonomisinde yeni normal olarak adlandırılmıştır. Uzaktan çalışma başta olmak üzere iş yapma şekilleri yenilenmiştir.

2020 yılında dünya ekonomisini özellikle son çeyrekte etkileyen son unsur ise aşı çalışmaları olmuştur. Yıl sonuna doğru birçok aşının uygulama için onaylanması 2021 yılına girilirken ekonomideki ümitleri artırmıştır.

Tüm bu gelişmeler çerçevesinde dünya ekonomisi 2020 yılında salgının etkileri ile yüzde 3,6 küçülmüştür. Dünya ekonomisi son on yılların en sert daralmasını yaşamıştır. Gelişmiş ülkeler 2020 yılında yüzde 4,6 daralmıştır. Gelişen ülkeler ise 2020 yılında yüzde 2,1 küçülmüştür. Bazı bölge ve ülkelerde küçülmeler daha sınırlı kalmıştır.

Ticaretteki korumacılık önlemleri sonucu dünya mal ticareti değer olarak 2019 yılında yüzde 3,5 düşmüş ve 18,35 trilyon dolara gerilemişti. 2019 yılında hemen hemen tüm ihracatçı bölgelerin ve ülkelerin ihracatlarında düşüşler yaşanmıştı. Böylece dünya mal ticareti 2 yıl aradan sonra yeniden daralmıştı.

2020 yılında ise dünya ticareti bu kez de kovid-19 salgının yarattığı olumsuz koşullar içinde yüzde 7,4 daralmıştır. Salgın özellikle yılın ikinci çeyreğinde

küresel ticaretin fiziki olarak durmasına yol açmıştır. Gümrük, lojistik, liman ve taşımacılık hizmetleri kesintiye uğramıştır. Ticarete konu olan tüm emtia ve mallarda önemli fiyat düşüşleri gerçekleşmiştir.

Yılın ikinci yarısında ise hükümetlerin destekleri ve sektörler ile firmaların yeni normal içinde üretim ve tedarik süreçlerinde değişikliklere gitmeleri sonucu dünya mal ticareti toparlanmaya başlamıştır. Tedarik endişesi ile hızlanan dünya mal ticareti yılın son çeyreğinde yeniden büyümeye geçmiştir. Yıl içinde yaşanan tüm bu gelişmeler sonucu dünya mal ticareti 2020 yılında miktar olarak yüzde 5,3 ve değer olarak ise yüzde 7,4 daralmış ve 17,0 trilyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

DÜNYA EKONOMİSİ TEMEL GÖSTERGELER

	2018	2019	2020
DÜNYA EKONOMİSİ BÜYÜME YÜZDE	3,6	2,4	-3,6
GELİŞMİŞ ÜLKELER BÜYÜME YÜZDE	2,2	1,6	-4,6
GELİŞEN ÜLKELER BÜYÜME YÜZDE	4,5	3,7	-2,1
DÜNYA MAL İHRACATI MİLYAR DOLAR	18.920	18.350	17.000
DÜNYA MAL TİCARETİ BÜYÜME MİKTAR YÜZDE	2,0	-0,1	-5,3

Kaynak: IMF World Economic Outlook, 2021 June, World Trade Organization

TÜRKİYE EKONOMİSİ 2020 YILINDA PANDEMİ SALGININA RAĞMEN BÜYÜME SAĞLADI

Türkiye, 2020 yılında ekonomide bir yandan salgının olumsuz etkileri ile mücadele ederken diğer yandan uygulanan genişletici politikalar sonucu finansal kırılganlıkları artırmıştır. Buna rağmen yılı büyüme ile kapatan çok az sayıdaki ülkeden biri olmuştur. Türkiye 2020 yılına Merkez Bankası'nın uygulamaya başladığı negatif faiz politikası ile ve daha yüksek bir ekonomik büyüme hedefi ile başlamıştır.

Ancak karşılaşılan salgın nedeniyle ekonomi politikaları Mart ayından itibaren hızla değişmiş ve öncelik salgının ekonomi üzerindeki olumsuz etkileri ile mücadeleye verilmiştir. Kamu kesimi bir yandan hibe destekler verirken diğer yandan özellikle kamu bankaları aracılığı ile önemli

bir kredi genişlemesi sağlanmıştır. Merkez Bankası da hem kamu tahvilleri alımları ile kamunun artan harcamalarını finanse etmiş hem de bankalara ve piyasalara yönelik geniş bir likidite olanağı sunmuştur. Kamu kesiminin ve merkez bankasının destekleri kısa sürede iktisadi faaliyetlerin toparlanmasını sağlamıştır.

Türkiye 2020 yılını ekonomide büyüme ile kapatmış, ancak uygulanan aşırı genişletici politikalar ile yılı yüksek cari açık, yüksek enflasyon, yüksek bütçe açığı ve negatif net döviz rezervleri ile kapatmıştır. Hükümet 2021 yılına girerken ekonomide ve diğer alanlarda önemli reform taahhütlerinde bulunmuştur. Böylece ekonomiye yönelik beklentilerde de göreceli bir iyileşme sağlanmıştır.

TÜRKİYE EKONOMİSİ TEMEL GÖRTERGELERİ

	2018	2019	2020
GSYH Milyar TL	3.724	4.320	5.048
GSYH Milyar Dolar	789	761	717
GSYH Büyüme Yüzde Sabit Fiyatlarla	3,0	0,9	1,8
İşsizlik Oranı Yüzde	11,0	13,7	13,2
İhracat Milyar Dolar	177,17	180,83	169,65
İthalat Milyar Dolar	231,15	210,35	219,51
Dış Ticaret Dengesi Milyar Dolar	-53,98	-29,51	-49,86
Cari İşlemler Dengesi Milyar Dolar	-27,2	8,69	-37,26
Cari İşlemler Dengesi / GSYH Yüzde	-3,47	+1,2	-5,2
TÜFE Yıl Sonu Yüzde	20,30	11,84	14,60
ÜFE Yıl Sonu Yüzde	33,64	7,36	25,15
Bütçe Dengesi Milyar TL	-72,8	-123,7	-172,7
Bütçe Dengesi /Milli Gelir Yüzde	-1,95	-2,89	-3,42
Dış Borçlar Milyar Dolar	444	436	450
Merkez Bankası Brüt Döviz Rezervleri Milyar Dolar	72,0	81,3	50,0
Doğrudan Yabancı Sermaye Yatırımları Milyar Dolar	12,8	9,3	7,8
Sanayi Üretimi Büyüme Yüzde	1,3	-0,2	2,2
İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı Yıllık Ortalama Yüzde	76,8	75,9	71,9
Sabit Sermaye Yatırımları Büyüme Yüzde	-0,3	-12,4	6,5
Merkez Bankası Ortalama Fonlama Faizi Yıl Sonu Yüzde	25,50	11,47	17,00
Sepet Kur Türk Lirası Yıl Sonu	5,67	6,18	8,26
TL Ticari Kredi Faiz Oranı Yıl Sonu Yüzde	27,04	12,02	20,00

Türkiye ekonomisi 2020 yılında yüzde 1,8 büyümüştür. 2020 yılında yaşanan salgın ekonomik büyüme üzerinde de belirleyici olmuştur. Yılın ikinci çeyreğinde ekonomide daralma yaşanmıştır. Ekonomiye verilen desteklerin etkisi ve dış talepteki canlanmaya bağlı olarak yılın ikinci yarısında ekonomiyeniden büyümeye başlamıştır. Böylece ekonomik büyüme yıl geneli için yüzde 1,8 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye 2020 yılında az sayıda büyüyen ülkeden biri olmuştur.

2020 yılında ekonomide sağlanan büyümeye rağmen artan finansal kırılganlıklar ve Türk lirasının değer kaybı ile milli gelir 2020 yılında 761 milyar dolardan 717 milyar dolara gerilemiştir. Türk lirasında yaşanan yüzde 24'e yakın değer kaybı nedeniyle dolar cinsinden hesaplanan milli gelir daralmıştır. Ekonomik

büyümenin de sadece yüzde 1,8 olarak gerçekleşmesi dolar cinsinden hesaplanan milli gelirin küçülmesine neden olmuştur.

2020 yılında yaşanan salgın işgücü piyasalarını olumsuz etkilemiştir. Birçok işyeri uzun süre kapalı kalmış, yarı zamanlı çalışmış, uzaktan çalışma uygulamaya başlamıştır. İş akitlerinin fesih yaşağı istihdamı korumaya çalışmıştır. 2020 yılında işgücüne katılma oranı yüzde 49,3'e düşmüştür. İstihdam 1,27 milyon kişi azalmıştır. İşsizlik oranı ise yüzde 13,2 olmuştur.

2020 yılında yaşanan salgın ile küresel ölçekte emtia ve mal fiyatları gerilemiş, gelişmiş ve gelişen ülkelerde ise enflasyon gerilemiştir. Türkiye'de

ise negatif faiz uygulaması, aşırı parasal genişleme, hızlı kredi büyümesi ve Türk lirasının değer kaybı ile enflasyon yıl genelinde artış eğiliminde olmuştur. 2020 yıl sonunda tüketici enflasyonu yıllık yüzde 14,60 olarak gerçekleşmiştir. Son on bir yılın en yüksek ikinci tüketici enflasyonu yaşanmıştır. 2020 yılında döviz kurlarında yaşanan yüksek artışlar ile üretici fiyatları yıl sonunda yüzde 25,15'e yükselmiştir.

2020 yılında ihracat yüzde 6,2 gerileyerek 169,65 milyar dolara inmiştir. Salgın küresel ticarete paralel olarak Türkiye'nin ihracatında da daralmaya yol açmıştır. İthalat ise 2020 yılında yüzde 4,4 yükselmiş ve 219,51 milyar dolar olmuştur. Ekonomik büyüme nedeniyle salgın yılında ithalatta artış yaşanmıştır. 2020 yılında yaşanan salgına ve onun yarattığı ekonomideki yavaşlamaya rağmen Türkiye'nin dış ticaret açığı önemli ölçüde artmıştır. Dış ticaret açığı 2020 yılında yüzde 69,0 genişlemiş ve 49,86 milyar dolara yükselmiştir. 2020 yılında dış ticaret açığındaki artış ve turizm gelirlerindeki gerileme sonucu cari işlemler dengesi yeniden açık vermiştir. Cari işlemler dengesinde 2020 yılında 37,3 milyar dolar açık gerçekleşmiştir.

2020 yılında bütçe açığında salgına yönelik verilen destekler ile önemli bir artış yaşanmıştır. 2020 yılında bütçe açığı 172,7 milyar TL'ye yükselmiştir. Bütçe açığının milli gelire oranı ise yüzde 3,4'e ulaşmıştır.

Sanayi sektörü 2020 yılında yüzde 2,2 büyümüştür. 2020 yılında yaşanan salgın sanayi üretimini de önemli ölçüde etkilemiştir. Salgına bağlı olarak yılın ikinci çeyreğinde

sanayi üretiminde sert daralma yaşanmıştır. Yılın ikinci yarısında ise öncelikle ekonomiye sağlanan destekler ile sanayi üretiminde toparlanma başlamıştır. Diğer yandan yine yılın ikinci yarısında dış pazarlar da canlanmaya başlamış ve talep artmıştır. Bunlara bağlı olarak sanayi üretimi yılın ikinci yarısında yeniden büyüme sağlamıştır. Yıl genelinde sanayi üretimi yüzde 2,2 artmıştır. Salgın yılında sanayi üretimi büyüme başarısı göstermiştir.

Ekonomiler, sektörler ve firmalar için 2020 yılında daha önce hiç yaşanmayan koşullar ortaya çıkmıştır. Pandemi salgını, salgın ile mücadele, salgının yarattığı yeni iş ve çalışma koşulları sektörleri ve firmaları önemli ölçüde etkilemiştir. Bir yandan kamu kesimleri sektörlerle ve firmalara yönelik destekler sağlarken diğer yandan sektörler ve firmalar da bu yeni koşullara uyum sağlamaya çalışmıştır.

2020 yılının ikinci yarısından itibaren sağlanan destekler etkisini göstermeye başlamış ve ekonomiler toparlanma eğilimine girmişlerdir. Toparlanma imalat sanayi ve dış ticaret alanında kendini hissetmiştir. Buna karşın hizmetler sektöründe toparlanma gecikmiştir.

Dünya ve Türkiye ekonomisinde pandemi koşulları 2020 yılında sektörler ve BTSO firmaları için temel belirleyici olmuştur. Yine ekonomide uygulanan genişletici politikalar ile sektörlerle sağlanan destekler de yılın ikinci yarısında belirleyici unsur olmuştur. BTSO İlk 250 Büyük Firma 2020 yılı değerlendirmemiz bu koşullar dikkate alınarak yapılmaktadır.

PANDEMİ KOŞULLARI VE SAĞLANAN DESTEKLER 250 BÜYÜK FİRMANIN PERFORMANSINDA BELİRLEYİCİ OLDU

Dünya ve Türkiye ekonomisinde firmalar için ana koşulları pandemi etkileri ve pandemi nedeniyle uygulanan politikalar ve destekler olmuştur. Dünya genelinde yılın ilk yarısında ve özellikle ikinci çeyrekte sert bir küçülme yaşanmıştır. Pandemi sonrası sağlanan destekler ve genişletici para politikaları uygun koşullar yaratmıştır. Ancak sektörler arasında sanayi toparlanmada öne çıkarken, hizmetler sektöründe toparlanma zayıf kalmıştır. Türkiye'de de benzer koşullar yaşanmıştır. Yılın ikinci çeyreğinde sert bir küçülme yaşanmıştır. Ancak sağlanan destekler ve dış talepteki toparlanma ile ekonomi yılın ikinci yarısında yeniden büyümeye geçmiştir. Destekler, uygun kredi olanakları ve genişletici para-maliye politikaları yılın ikinci yarısında daha uygun koşullar yaratmıştır. Ancak yılın ikinci yarısında aynı

zamanda önemli finansal kırılganlıklar da yaşanmış, Türk lirası değer kaybetmiş, faiz oranlarında yüksek artışlar gerçekleşmiştir. Özellikle yılın son çeyreğindeki finansal dalgalanmalar firmalar için olumsuz etkiler yaratmıştır.

250 büyük firma 2020 yılında yukarıda ana unsurları belirtilen iç ve dış koşulları yaşamışlardır. Buna bağlı olarak 2020 yılı performansı yılın ilk yarısında sınırlanmış, ikinci yarısında ise ivme kazanmıştır. İç ve dış koşullara firmaların performansını ölçen göstergeler farklı tepkiler vermişlerdir. İhracat, satışlar ve istihdam olumsuz etkilendirken, kârlılık ve öz kaynak ve aktiflerde büyüme ile yaratılan katma değer olumlu etkilenmiştir.

250 firmanın toplam iç ve dış satışları 2019 yılında yüzde 11,1 büyürken 2020 yılında yüzde 14,7 artmıştır. 250 firmanın üretimden net satışları ise 2019 yılında yüzde 10,5 artmışken 2020 yılında yüzde 17,7 yükselmiştir. 2020 yılında toplam ve üretimden satışlar pandemi koşullarına rağmen 2019 yılına göredahızlıbüyümüştür. Ancak bu büyümede enflasyonist etki de bulunmaktadır. Nitekim 2019 yılında yüzde 11,84 olan yıl sonu TÜFE 2020 yılında yüzde 14,60 olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında toplam satışlar enflasyon kadar yükselmiştir. Üretimden satışlar ise enflasyondan arındırıldığında reel olarak yüzde 2,7 artmıştır.

Faaliyetler ile elde edilen katma değer ise 2019 yılında yüzde 9,1 daralmışken 2020 yılında bu kez yüzde 21 büyümüştür. Pandemi koşullarına rağmen oluşturulan katma değerde önemli bir artış yaşanmıştır. Bu düşüşte kârlılık ve kârlardaki büyüme belirleyici olmuştur. İç ve dış koşullar kârşısında firmalar çekirdek işlerine ağırlık vermişler, riskleri iyi yönetmişlerdir. Sağlanan uygun destekler de elde edilen katma değerdeki büyümeye destek vermiştir.

250 büyük firmanın kârlarında 2020 yılında nominal ve reel olarak önemli artış yaşanmıştır. 2019 yılında yüzde 1,5 azalan dönem kârı 2020 yılında ise yüzde 42,5 gibi yüksek bir oranda yükselmiştir. Böylece 2019 yılındaki daralma sonrası pandemi

koşullarına rağmen kârlarda artış sağlanmıştır. Kârlardaki artışta uygun desteklerin etkisi olmuştur. Düşük faizli krediler, işgücüne yönelik kamu destekleri vb. destekler kârlılığa katkı sağlamıştır.

Kârlardaki artışa bağlı olarak öz sermayelerde nominal ve reel olarak büyümeler yaşanmıştır. 2019 yılında yüzde 18,4 büyüyen öz sermaye toplamı 2020 yılında yüzde 22,3 artmıştır. Net aktiflerde de yüzde 25,5 büyümeye yaşanmıştır. Öz sermaye büyümesi ile net aktif büyümesi 2020 yılında birbirlerine yakın gerçekleşmiştir.

Pandemi koşullarından olumsuz etkilenen iki gösterge ise ihracat ve istihdam olmuştur. 2019 yılında yüzde 8,6 azalan ihracat 2020 yılında bu kez yüzde 14,2 daralmıştır. 250 firmanın ihracatı 2020 yılında pandemi koşullarından oldukça olumsuz etkilenmiştir.

İç talepte ve ihracatta yaşanan gelişmelere bağlı olarak 2020 yılında istihdamda yüzde 1,8 daralma gerçekleşmiştir. İstihdam destekleri ve düzenlemeleri istihdam kaybını sınırlamıştır.

2020 yılında BT50 250 firması içeride ve dışarıda oluşan pandemi koşulları çerçevesinde beklentilerin üzerinde ve yine 2019 yılından daha iyi bir performans göstermiştir.

Tekstil sektörü 2020 yılında pandemi koşullarından olumsuz etkilenen bir diğer sektör olmuştur. Buna bağlı olarak ilk 250 firma içinde tekstil firması sayısı 7 adet azalmıştır. Hazır giyim sektörü firma sayısı ise 7 ile 1 adet azalmıştır. Her iki sektör de küresel ölçekte hazır giyim tüketiminde yaşanan sert daralamadan olumsuz etkilenmiştir. Medikal tekstil ürünleri satışlarındaki artış ise sektörlerdeki kayıpları kısmen telafi edebilmiştir.

2020 yılında pandemi koşullarından olumlu etkilenen sektörlerin başında gıda, tarım ve hayvancılık sektörü gelmektedir. 250 içindeki firma sayısı 4 adet artarak 30'a yükselmiştir. Pandemi sonrası ülkelerin tarım ve gıda ürünleri güvenliği ve kendine yeterliliği daha da önem kazanmıştır. Gıda tüketiminde eğilimler değişmiştir.

Bursa 250 büyük kuruluşu içinde makine ve teçhizat sektörü firma sayısı ise 1 adet artarak

17 firmaya yükselmiştir. Pandemi sonrası oluşan küresel tedarik zincirlerindeki değişim, yurtiçinden tedarik, yakından tedarik ve üretim güvenliği eğilimleri ile makine ve teçhizat yatırımlarında yurtiçi ve yurtdışında artış başlamıştır. Makine ve teçhizat sanayi bun ana eğilimden olumlu etkilenmiştir.

İç talepte ve perakende ticarete yaşanan durgunluk ile 2019 yılında 250 büyük firma içinde yer alan perakende firma sayısı değişmemiş ve 22 olarak gerçekleşmiştir. İnşaat sektöründe küçülme 2020 yılında da devam etmiştir. Buna bağlı olarak 2020 yılında 4 firma ilk 250 içine girmiş ve firma sayısı değişmemiştir. Pandemi sonrası sürdürülebilirlik konusu daha da önemli hale gelmiştir. Buna bağlı olarak çevre ve geri dönüşüm sektöründen 250 firma içine giren sayısı 2 artmış ve 5'e yükselmiştir.

2019-2020 SEKTÖREL FİRMA SAYILARI

Sektörler	2019 Yılı Firma Sayısı	2020 Yılı Firma Sayısı	Artış/ Azalış
Otomotiv Yan Sanayi	67	68	1
Tekstil	50	43	-7
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	26	30	4
Perakende Ticareti	22	22	0
Makine ve Teçhizat	16	17	1
Metal	14	13	-1
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	6	7	1
Hazır Giyim	8	7	-1
Plastik	6	6	0
Çevre ve Geri Dönüşüm	3	5	2
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	4	5	1
Enerji	4	5	1
İnşaat	4	4	0
Otomotiv Ana Sanayi	4	4	0
Ekonomik İlişkiler ve Finans	2	3	1
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	4	3	-1
Kimya	4	3	-1
Lojistik	2	3	1
Elektrik-Elektronik	1	1	0
Sağlık	1	1	0

250 FİRMA SEKTÖR DAĞILIMLARI

Temel Mali Göstergeler	2016/2017 Değişim Yüzde	2017/2018 Değişim Yüzde	2018/2019 Değişim Yüzde	2019/2020 Değişim Yüzde
Toplam Satışlar	33,8	27,2	11,1	14,7
Üretimden Satışlar	39,0	31,1	10,5	17,7
Katma Değer	29,8	46,6	-9,1	21,0
Dönem Kârı	57,6	29,0	-1,5	42,5
Öz Sermaye	28,4	30,0	18,4	22,3
Net Aktifler	23,0	25,4	14,3	25,5
İhracat	11,3	0,6	-8,6	-14,2
Ücretli Çalışanlar	0,8	9,2	-0,6	-1,8

PANDEMİ KOŞULLARI FİRMALARIN SEKTÖR DAĞILIMLARINI ETKİLEDİ

250 büyük firmanın sektör dağılımları da dünya ve Türkiye'de yaşanan pandemi koşullarından etkilenmiştir. Buna bağlı olarak sektörler içindeki firma sayılarındaki değişimler 2020 yılında daha çok sayıda gerçekleşmiştir.

250 büyük kuruluş içinde en çok firma yine otomotiv yan sanayi sektöründe yer almaya devam ederken sayı 1 firma

artmış ve 68 olarak gerçekleşmiştir. Otomotiv sektöründe iç ve dış talepte yaşanan gerilemeye rağmen otomotiv yan sanayi firma sayısını artırmıştır. Ana sanayideki firma sayısı da 4 olarak aynı gerçekleşmiştir. Pandemi koşullarının olumsuz etkilemesine rağmen otomotiv sektörü 2020 yılında 250 içindeki firma sayıları olarak iyi bir performans göstermiştir.

250 BÜYÜK FİRMANIN ASLİ İŞLERDEN KÂRLILIĞI 2020 YILINDA ARTTI

Firmaların mali performanslarının ölçülmesinde asli işlerden elde ettikleri kârlılık önemli bir gösterge haline gelmiştir. Böylece hem firmaların asli işlerdeki performansı daha açık görülmekte hem de diğer olası maliyet unsurlarına ve risklere karşı ne kadar güçlü olduğu hesaplanmaktadır.

FAVÖK göstergesi firmaların faiz ödemeleri, amortisman ve vergi ödemeleri öncesi elde ettikleri kârı göstermektedir. FAVÖK büyüklüğünün net satışlara oranı FAVÖK oranını vermektedir. Bu oranın yüksek olması firmaların asli işlerinde teknik ve mali olarak daha başarılı olduklarını göstermektedir.

Bu itibarla BT50 250 firma çalışmasında firmaların FAVÖK büyüklükleri ve net satışları toplulaştırılarak sektörlerin ortalama FAVÖK oranları 2017 yılından itibaren hesaplanmaktadır. Aşağıdaki tabloda sektörlerin ortalama FAVÖK oranları 2018, 2019 ve 2020 yılları için karşılaştırmalı olarak sunulmaktadır.

BT50 250 içinde yer alan sektörlerin FAVÖK oranları 2020 yılında yükselmiştir. 2020 yılında yaşanan pandemi koşulları içinde firmalar öncelikle çekirdek işlerine ağırlık vermişler ve tüm harcamalarında da tasarrufu öne çıkarmışlardır. Firmalar 2020 yılında üretim maliyetlerini de kontrol altında tutmaya çalışmıştır. Daha düşük stoklar ile çalışılmıştır. Emtia fiyatlarının yılın ilk yarısındaki gerilemesi kârlılığa olumlu katkı yapmıştır. İkinci yarıdaki emtia fiyatları artışları ise daha çok bir sonraki yılın mali tablolarında görülecektir. Firmalar faaliyet giderlerini de azami kontrol etmeye çalışmışlar ve tasarrufa yönelmişlerdir. İşgücüne yönelik olarak sağlanan destekler de kârlılıkları olumlu etkilemiştir.

Tüm bu gelişmeler ile 250 büyük firmanın FAVÖK oranı (net satışlara) 2020 yılında yüzde 10,73 olarak gerçekleşmiştir ve geçen yıla göre 1,80 puan artmıştır. 2020 yılında on sektörde FAVÖK oranları artarken, dört sektörde gerilemiştir.

İmalat sanayinde 11 sektörün FAVÖK oranları yer almaktadır. 2020 yılında 8 sektörün FAVÖK oranı artmıştır. Otomotiv yan sanayi, kimya sanayi, tekstil sanayi, ağaç ve orman ürünleri sanayi, metal sanayi, plastik sanayi ve hazır giyim sanayinde yüksek artışlar olmuştur. Otomotiv yan sanayi ve makine sanayinde artışlar daha sınırlı kalmıştır. İmalat sanayindeki 3 sektörde FAVÖK oranları gerilemiştir. Gerileme yaşanan sektörler gıda, tarım ve hayvancılık sektörü, çimento ve toprak ürünleri sanayi ile makine sanayidir.

Bursa 250 içinde yer alan imalat sanayi sektörlerinin asli işlerine ağırlık verdikleri, 2020 yılında pandemi ile oluşan iç ve dış koşulları göreceli olarak iyi değerlendirdikleri kârlılıklarını artırdıkları görülmektedir.

İnşaat sektöründe FAVÖK oranı 2020 yılında artmıştır. Sektör 2020 yılında küçülme yaşamış olmasına karşın özellikle sağlanan destekler ile kârlılık göstergeleri olumlu etkilenmiştir. Buna bağlı olarak FAVÖK oranı 2,65 puan artmıştır.

Enerji sektörü de 2020 yılında dalgalanmalar yaşamıştır. Sektörde arz-talep dengesi yılın ilk yarısında bozulmuş, ikinci yarısında ise iyileşme başlamıştır. Bu gelişmeler çerçevesinde BT50 250 içinde yer alan enerji firmalarının FAVÖK oranları 2020 yüzde 7,92'den yüzde 9,27'ye yükselmiştir.

Hızla gelişmekte olan bir sektör olarak geri çevrim ve dönüşüm sektöründe ise FAVÖK oranı 2020 yılında gerilemiş ve ortalamanın altında kalmaya devam etmiştir.

Perakende ticaret sektörü 2020 yılını sıkıntılı geçirmiştir. Pandemi koşullarından en çok etkilenen sektörlerden biri de perakende sektörü olmuştur. Sektör alınan önlemler nedeniyle yılın büyük bölümünü kapalı veya kısıtlamalar ile geçirmiştir. Buna bağlı olarak BT50 250 içinde yer alan perakende sektöründe FAVÖK oranı 2020 yılında yüzde 8,28'den yüzde 5,63'e inmiştir.

250 FİRMA FAVÖK GÖSTERGELERİ

Sektörler	Favök/Net Satışlar Yüzde 2018	Favök/Net Satışlar Yüzde 2019	Favök/Net Satışlar Yüzde 2020
KİMYA SANAYİ	22,24	12,35	14,89
TEKSTİL SANAYİ	16,40	12,34	19,61
OTOMOTİV YAN SANAYİ	13,82	11,94	14,67
AĞAÇ VE ORMAN ÜRÜNLERİ SANAYİ	14,13	10,77	13,51
MAKİNE SANAYİ	12,50	10,67	10,66
GIDA TARIM VE HAYVANCILIK	11,28	10,52	9,28
METAL SANAYİ	14,10	9,53	15,95
PLASTİK SANAYİ	11,98	7,94	14,85
OTOMOTİV ANA SANAYİ	10,20	5,83	6,84
HAZIR GIYIM SANAYİ	6,54	5,31	8,70
ÇİMENTO VE TOPRAK ÜRÜNLERİ SANAYİ	9,82	0,33	0,01
İNŞAAT SEKTÖRÜ	9,54	8,31	10,96
ENERJİ SEKTÖRÜ	14,60	7,92	9,27
GERİ ÇEVİRİM VE DÖNÜŞÜM SEKTÖRÜ	6,04	7,50	6,15
PERAKENDE TİCARET	7,27	8,28	5,63

Ferda BESLİ
CEO
Besfin Finansal Hizmetler Danışmanlık A.Ş.
www.besfin.com

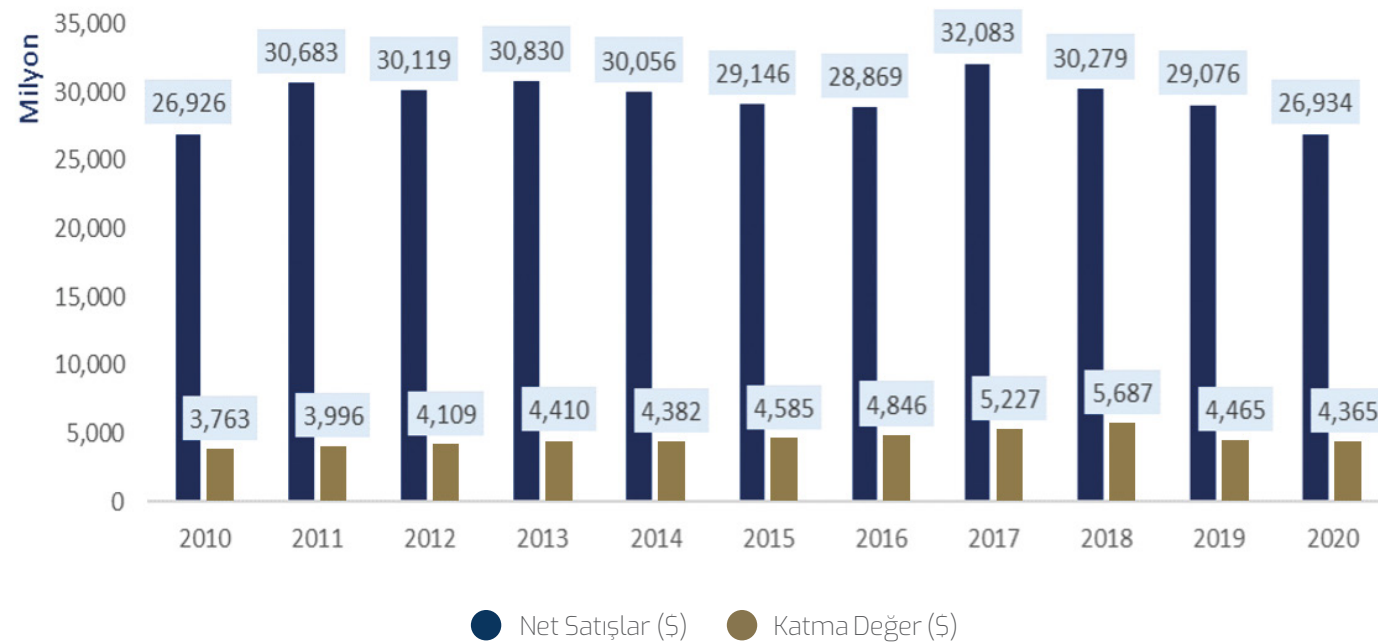
Sürdürülebilir Büyüme İçin İşletme Sermayesi Doğru Yönetilmeli

Bursa, Türkiye ekonomisi için en önemli illerden biri olup Türkiye'nin GSYH'si içinde %4'lük bir paya sahiptir. 2020 yılında da küresel pandemiye rağmen Türkiye ekonomisindeki mevcut konumunu korumayı sürdürmüştür. Bursa'nın başarısının temel dinamiklerine baktığımızda ihracat odaklı sanayi

sektörünün oluşturduğu pozitif katkı öne çıkmaktadır.

Sanayi sektörünün yanı sıra Bursa yüksek teknoloji odaklı ürünlerle, aynı zamanda Türkiye'nin ilk Teknoloji Organize Sanayi Bölgesi' platformuna sahip olarak katma değerli üretimi ile öncü bir rol üstlenmektedir

BTSO Net Satışlar ve Katma Değer (\$)

2020 yılında, BTSO'nun Bursa'daki İlk 250 Büyük Araştırması'nda yer alan firma, küresel salgın yılında ekonomilerde yaşanan olumsuzluklarla katma değerde USD bazında azalış kaydetmişlerdir. Dolar bazında oluşturulan katma değerde yaklaşık %2 düşüş yaşanmıştır.

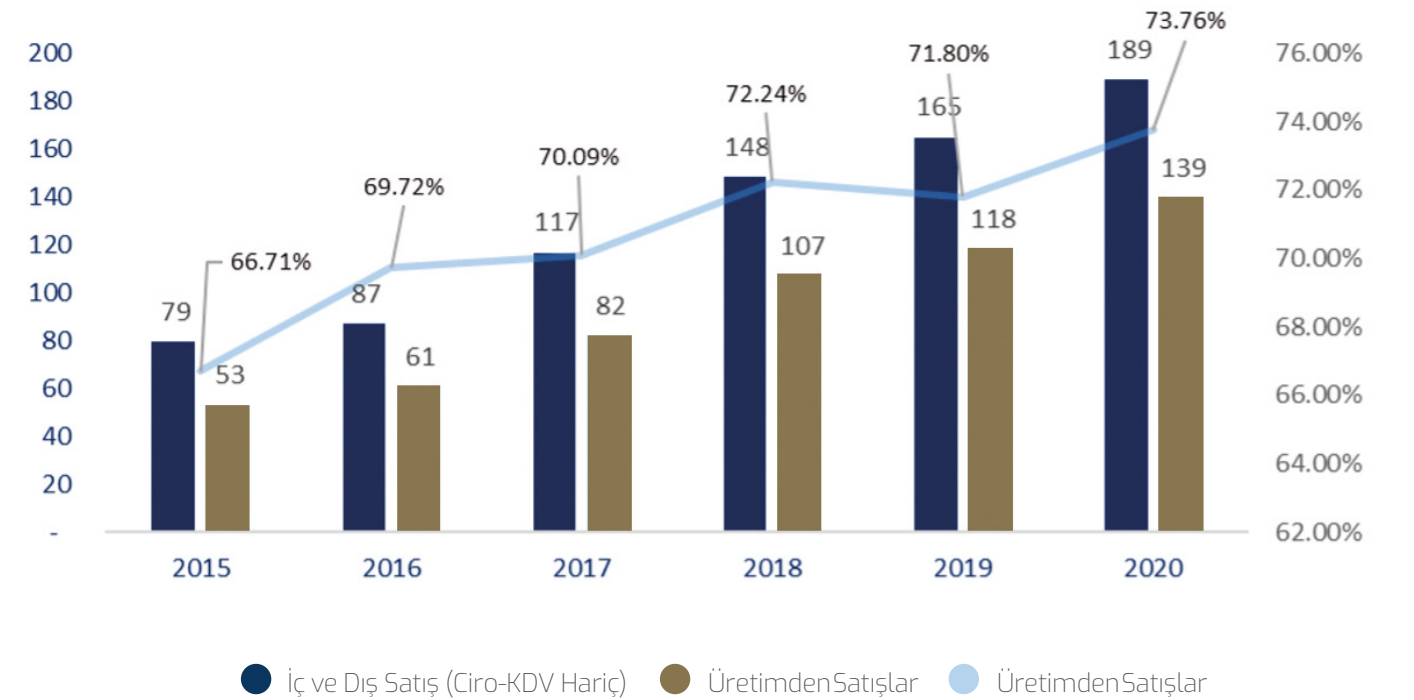
2020 yılında katma değer, 100 milyon dolar azalmıştır. TL bazında ise 2019 yılında 25.3 milyar TL seviyesinde olan katma değer, geçen yıl %21 artışla 30.6 milyar TL'ye ulaşmıştır.

2020 yılında küresel salgının da etkisiyle satışlar dolar bazında 2010 yılı seviyesine gerilemiştir. Ayrıca TL'nin değer

kaybı da şirketlerin satışlarının dolar bazında azalmasında önemli rol oynamıştır. 2019 yılında ortalama dolar kuru 5.67 iken 2020 yılında 7.01 seviyesine çıkmıştır. Türk Lirası, dolara karşı %23 değer kaybetmiştir.

2019 yılında dolar bazında ilk 250 firmanın toplamdaki satışları 29 milyar dolar olarak gerçekleşirken bu rakam 2020 yılında 26.9 milyar dolar olmuştur. 2019 ile 2020 yıllarında dolar bazında net satışlar %7 azalmıştır. Aynı şekilde ilk 250 firmanın 2020 yılında 2019 yılına göre toplam vergi öncesi dönem kârı dolar bazında %30 azalmış olup 1.8 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

BTSO 250 Firması Ciro Gelişimi (TL)

Bursa sanayi alanında özellikle otomotiv ana ve yan sanayi, kimya, tekstil ve hazır giyim, makine-ekipman sanayi ve metal ana sanayi öne çıkan sektörler olarak geçmiş yıllarda olduğu gibi 2020 yılında da öncü sektörler olarak ağırlığını devam ettirmiştir. Toplam katma değer yaklaşık %73'ünü öncü sektörlerde yer alan sanayi kuruluşları oluşturmuştur.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın açıkladığı verilere göre en yüksek ciroya sahip 250 firma, 2020 yılında

toplam 189 milyar TL ciroya ulaşmıştır. İlk 250 firmanın 2019'da gerçekleştirdiği ciroya göre TL bazında %14.7 satış büyümesi sağlamakla birlikte reel büyüme sıfıra yakındır.

Grafikte de belirtildiği üzere 2015 yılından itibaren satışlar artış gösterirken satışların içinde üretimden satışların payı artan bir eğilim ile yükselmiştir. 2020 yılında ilk 250 firmanın satışları içinde üretimden satışların payı 2019 senesine göre %2 artmıştır.

Öncü Sektörlerde Ciro Değişimi 2019-2020

Sektörler	Değişim (TL)	Değişim (%)
Otomotiv Ana Sanayi	11,220,946,754	24.23%
Otomotiv Yan Sanayi	2,952,084,119	10.93%
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	2,767,869,193	15.37%
Tekstil	425,479,195	2.72%
Makine ve Teçhizat	2,661,971,409	21.67%
Metal	1,863,104,044	14.72%
Perakende Ticareti	1,902,295,822	29.15%
Hazır Giyim	121,943,097	3.47%
Elektrik-Elektronik	442,967,839	31.78%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	749,049,586	181.74%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-287,200,651	-21.88%

2020 yılı içinde cirosunu tutar olarak en çok artıran sektörleri incelediğimizde yine Bursa'nın ekonomisinden en çok pay alan lokomotif sektörleri görmekteyiz ve bu sektörler ek olarak küresel pandeminin de etkisi ile perakende ticareti, ekonomik ve finans sektörlerinin de cirosunda artış görülmüştür.

Özellikle hizmet sektöründeki firmaların cirolarında

küresel pandemi nedeniyle ciddi bir daralma yaşanmıştır. Öncü sektörlerin yıllar içinde performanslarını devam ettirmeleri ve ülke ekonomisine katkılarını sürdürmeye devam etmesi beklenmektedir. Bursa ekonomisinin önde gelen sektörleri olan otomotiv ana ve yan sanayi, tekstil, makine teçhizat, gıda, tarım ve hayvancılık sektörü Bursa'nın ve ülke ekonomisinin gelişimine büyük katkı sağlamaktadır.

İhracat Değişimi (\$)

Sektörler	2019	2020	%
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	-	-	-
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	-	-
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-	29.884.562	-
Ekonomik İlişkiler ve Finans	-	0	-
Elektrik-Elektronik	83.887.665	92.753.882	11%
Enerji	-	-	-
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	274.974.008	327.992.983	19%
Hazır Giyim	420.771.775	-	-
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	0	0	0
İnşaat	34.764	0	-
Kimya	18.225.064	-	-
Lojistik	-	25.420.972	-
Makine ve Teçhizat	1.506.104.240	1.383.611.145	-8%
Metal	602.516.574	528.503.422	-12%
Otomotiv Ana Sanayi	6.202.874.536	4.713.933.042	-24%
Otomotiv Yan Sanayi	1.655.184.786	1.479.258.078	-11
Perakende Ticareti	31.890.008	51.111.865	60%
Plastik	-	82.014.960	-
Sağlık	-	134.055	-
Tekstil	590.408.232	781.574.172	32%
TOPLAM	11.521.829.976	9.885.455.893	-14%

İlk 250 firma verilerine göre 2020 yılında ihracat dolar bazında %14 oranında gerilemiştir. İhracatın azalmasındaki en önemli sebep ise küresel pandemi nedeniyle ekonomilerde yaşanan daralmalardır. Ayrıca pandeminin etkisinin azaldığı dönemlerde de tedarik zincirinde yaşanan aksaklıklar özellikle ihracatı yüksek olan sektörler paydaşlarının kârlılıklarını ve satış gelirlerini önemli düzeyde etkilemiştir.

Şirketlerin TL'nin değer kaybına karşı doğal korunma mekanizması olan ihracat gelirleri şirketlerin nakit akışları ve kârlılıkları için önemlidir. 2021 yılında reel

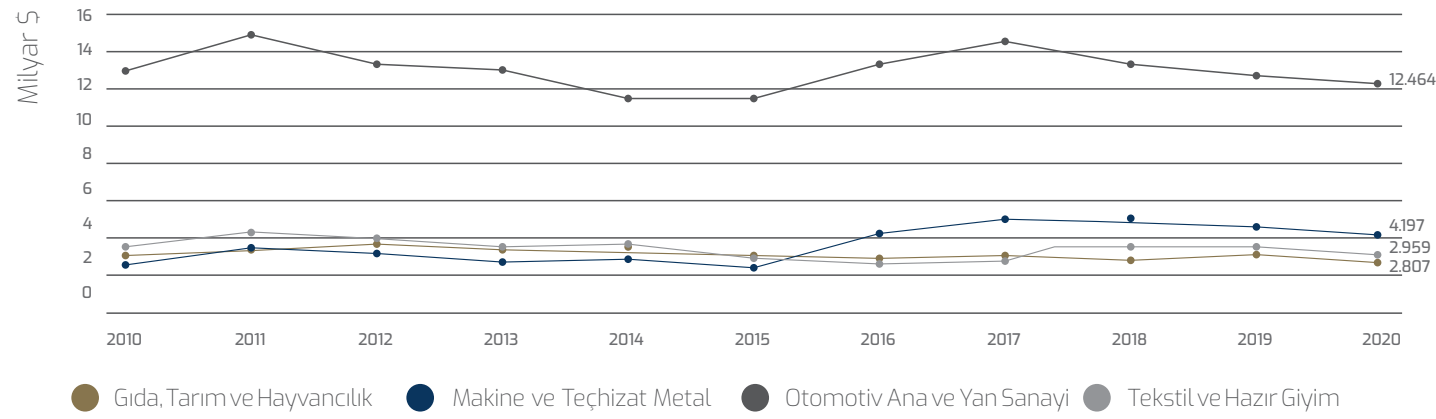
büyümede ihracat gelirlerindeki artışın önemli bir yer tutacağı beklenmektedir.

Bursa'da faaliyet gösteren ilk 250 firmayı 4 ana sektör bazında 2019-2020 yıllarının yıllık ciro değerlerini (USD) karşılaştırdığımızda;

- Gıda Tarım Hayvancılık sektörü %6.82,
- Makine, Teçhizat ve Metal sektörü %4.5,
- Otomotiv ana ve yan sanayi %3.62
- Tekstil ve hazır giyim sektörü ise %17 küçülmüştür.

İlgili veriler BTO tarafından açıklanmamıştır.

2010-2020 Sektörlere Göre Net Satışlar

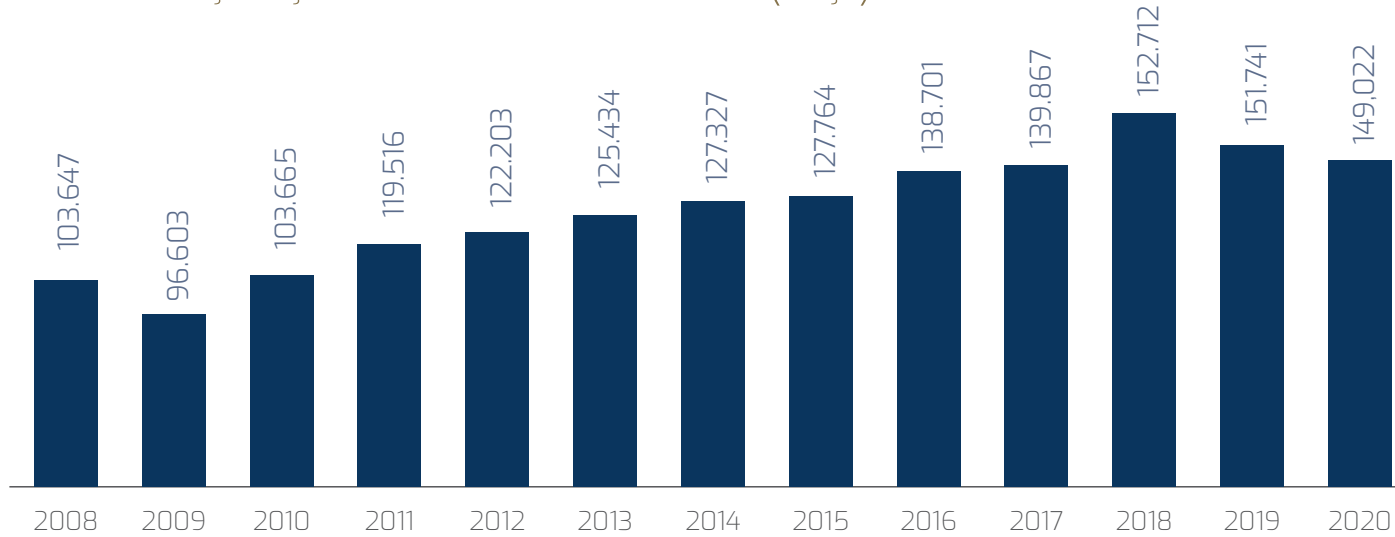

Yukarıdaki grafikte de belirtildiği gibi 2019 -2020 yılları arasında Bursa ekonomisinin lokomotif sektörlerinin net satışlar üzerinden gelişimini göstermektedir.

Özellikle son 5 yıla bakıldığında 2015 senesinden sonra makine ve teçhizat sektörü 2017 yılında zirve yaptıktan sonradüşüş eğilimindedir. Gıda ve tekstil yatay konumdadır.

Otomotiv ana ve yan sanayi sektöründe USD bazında 2020 yılında aşağı yönlü bir eğilim izlemektedir. Türk Lirası'nın dolara karşı değer kaybı ve küresel pandeminin etkisiyle öncü sektörlerin tamamının satışlarında dolar bazında düşüş yaşanmıştır. Ancak, TL bazında değerlendirmelerde toplam satışta artış görülmektedir.

Ücretle Çalışanların Ortalaması (Kişi)

Satışlara bakarken bu firmaların oluşturdukları istihdam da çok önemli bir göstergedir. Bu noktada baktığımızda 2020 yılında ücretle çalışanlar kişi ortalaması grafiğine göre 2019 yılına göre 2.719 kişi kişi azalmıştır.

BT50 250 Firmalarının 2017-2020 Yılları Performans Analizi

Rasyolar	Özkaynak/Net Aktifler	Net Aktif Devir Hızı	Özkaynak Devir Hızı	Net Aktif Kârlılığı (ROA)	Özkaynak Kârlılığı (ROE)	Satış Kârlılığı
2017	33%	144%	495%	9%	26,3%	6%
2018	34%	146%	487%	9%	26,0%	6%
2019	35%	142%	404%	8%	21,7%	5%
2020	26%	130%	379%	9%	34,2%	7%

Aktifler açısından incelediğimizde 2020 yılında firmaların aktif büyüklüklerinin 2019 yılına göre TL bazında %25 arttığını ve aktif devir hızının %130 olarak gerçekleştiği görülmektedir. Aktif Devir hızı firmaların daha verimli çalıştıklarını, kaynaklarını daha verimli kullandıklarını göstermektedir. Aktif kârlılığı ve özkaynak kârlılığı bir şirketin toplam varlıklarına göre ne kadar kârlı olduğunu gösteren önemli bir göstergelerdir. Aktif ve öz kaynak kârlılığı 2019 yılında sırasıyla %9 ve %4 olmuştur. Öz kaynakların aktif içindeki payı %26 seviyesinde gerçekleşmiş olup İSO 500 ve Türkiye genelinin altına düşmüştür.

İlk 250 firmanın geçen yıl 224 adet firma kâr etmiştir. 13.5 milyar TL kâr açıklanırken, firmaların genel net kâr marjı 2020 yılında %6.6 seviyesinde gerçekleşmiş olup 2019 senesine göre 130 baz puan artmıştır.

Net kâr oranı açısından firmaların sektörlere göre ağırlıklarını incelediğimizde ilk 5 sektör, otomotiv yan sanayisi %27.6, otomotiv ana sanayi %20.75, tekstil %13, gıda %10 ve son olarak metal sanayi %9 ile ilk 5 sektör içinde yer almaktadır.

Dönem Kâr/Net Satışlar	Gıda, Tarım ve Hayvancılık	Makine, Teçhizat ve Metal	Otomotiv Ana ve Yan Sanayi	Tekstil ve Hazır Giyim
2017	6%	7%	7%	8%
2018	4%	6%	7%	8%
2019	6%	5%	6%	7%
2020	6%	6%	7%	10%

Bursa ekonomisinde rol oynayan lokomotif sektörlerin kârlılığı diğer sektörlerle göre daha düşük olsa bile 2017, 2018, 2019 ve 2020 yılları içerisinde gıda tarım ve hayvancılık sektörünün kâr marjı %6, makine ve teçhizatın %6, otomotiv ana ve yan sanayinin %7 ve tekstilin net kâr marjı %10 seviyesinde gerçekleşmiştir. Bu tabloda en çok dikkat çeken sektör ise tekstil sektörüdür. Tekstil sektörü 2019 yılına göre kâr marjını %3 artırmıştır.

Sektör Bazında Aktif Büyüklük Değişimi

Sektörler	2019	2020	Değişim
Otomotiv Yan Sanayi	19,750,818,391	27,632,274,766	40%
Otomotiv Ana Sanayi	-	-	
Tekstil	15,985,687,406	19,040,864,083	19%
Enerji	14,081,088,039	-	
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	13,526,034,351	15,687,314,448	16%
Makine ve Teçhizat	9,877,135,044	13,391,762,033	36%
Metal	9,268,323,070	10,274,527,013	11%
Perakende Ticareti	3,229,142,767	3,868,732,155	20%
Hazır Giyim	1,991,261,670	2,582,084,166	30%
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-	2,455,820,478	
Plastik	1,136,653,519	1,532,163,664	35%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	1,271,583,955	1,342,562,196	6%
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	-	1,209,597,808	
Sağlık	1,264,999,782	-	
Kimya	1,002,211,292	1,255,889,008	25%
Lojistik	1,075,186,206	1,215,052,741	13%
Elektrik-Elektronik	999,140,305	1,126,119,396	13%
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	601,844,882	
Turizm	524,119,509	-	
Ekonomik İlişkiler ve Finans	6,372,630	49,751,148	681%
Diğer (Verisi Açıklanmayan Sektörler)	21,141,526,284	42,477,597,832	101%
TOPLAM	116,131,284,220	145,743,957,817	25%

Sektörlerin aktif büyüklükleri incelendiğinde otomotiv yan sanayi 27.6 milyar TL ile ilk sırada yer almaktadır. Ayrıca ekonomik ilişkiler ve finans sektöründen sonra aktifleri en çok artan sektör yine otomotiv yan sanayidir.

İlgili veriler BT50 tarafından açıklanmamıştır.

Sektör Bazında Aktif Büyüklük Ağırlıkları

Sektörler	2019	2020
Otomotiv Yan Sanayi	17.0%	19.0%
Tekstil	13.8%	13.1%
Enerji	12.1%	-
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	11.6%	10.8%
Makine ve Teçhizat	8.5%	9.2%
Metal	8.0%	7.0%
Perakende Ticareti	2.8%	2.7%
Hazır Giyim	1.7%	1.8%
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-	1.7%
Plastik	1.0%	1.1%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	1.1%	0.9%
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	-	0.8%
Sağlık	1.1%	-
Kimya	0.9%	0.9%
Lojistik	0.9%	0.8%
Elektrik-Elektronik	0.9%	0.8%
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	0.4%
Turizm	0.5%	-
Diğer (Verisi açıklanmayan sektörler)	18.2%	29.2%
TOPLAM	100%	100%

Bursa'nın lokomotif sektörleri olarak belirtilen otomotiv ve otomotiv yan sanayi, tekstil, gıda, tarım ve hayvancılık, makine teçhizat sektörlerinin aktif büyüklükleri toplamı %50'nin üzerindedir.

İlgili veriler BT50 tarafından açıklanmamıştır.

Sektör Bazında Özkaynak Değişimi

Sektörler	2019	2020	Değişim
Otomotiv Yan Sanayi	8,863,505,666	12,057,036,867	36%
Tekstil	6,673,392,141	7,500,836,723	12%
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	5,132,205,942	6,511,445,021	27%
Makine ve Teçhizat	4,025,713,085	5,124,536,019	27%
Metal	3,079,531,356	3,078,798,462	0%
Perakende Ticareti	948,095,821	1,181,923,958	25%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	749,395,146	700,547,938	-7%
Kimya	469,479,963	573,482,080	22%
Plastik	381,858,211	558,647,294	46%
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	-	557,369,869	-
Lojistik	356,943,726	531,807,837	49%
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-	453,101,219	-
Hazır Giyim	292,713,852	390,912,181	34%
Elektrik-Elektronik	320,341,746	369,169,700	15%
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	213,572,891	-
Ekonomik İlişkiler ve Finans	6,277,584	38,203,198	509%
Enerji	2,878,069,054	-	-
İnşaat	-	-	-
Otomotiv Ana Sanayi	-	-	-
Sağlık	253,879,682	-	-
Diğer (Verisi açıklanmayan sektörler)	6,374,560,701	10,058,927,444	173%
TOPLAM	40,805,963,676	49,900,318,701	22%

Sektörlerin öz kaynakları incelendiğinde otomotiv yan sanayi 12 milyar TL ile ilk sırada yer almaktadır. Şirketlerin öz kaynakları TL bazında %22 artış göstermiştir. Otomotiv yan sanayi güçlü öz kaynak büyümesi ile öne çıkmaktadır. Bursa'da otomotiv ana ve yan sanayi ihracat açısından da önemli yer tutmaktadır.

İlgili veriler BT50 tarafından açıklanmamıştır.

Sektör Bazında Özkaynakların Ağırlıkları

Sektörler	2019	2020
Otomotiv Yan Sanayi	21,72%	24,16%
Tekstil	16,35%	15,03%
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	12,58%	13,05%
Makine ve Teçhizat	9,87%	10,27%
Metal	7,55%	6,17%
Perakende Ticareti	2,32%	2,37%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	1,84%	1,40%
Kimya	1,15%	1,15%
Plastik	0,94%	1,12%
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	-	1,12%
Lojistik	0,87%	1,07%
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-	0,91%
Hazır Giyim	0,72%	0,78%
Elektrik-Elektronik	0,79%	0,74%
Çevre ve Geri Dönüşüm	-	0,43%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	0,02%	0,08%
Enerji	7,05%	-
Sağlık	0,62%	-
Diğer (Verisi Açıklanmayan Firmalar)	15,62%	20,16%
TOPLAM	100%	100%

İlgili veriler BT50 tarafından açıklanmamıştır.

Sektörler

	2020 Satış Kârlılığı	2019 Satış Kârlılığı	Değişim	2020 Aktif Kârlılığı	2019 Aktif Kârlılığı	Değişim	2020 Özkaynak Kârlılığı	2019 Özkaynak Kârlılığı	Değişim
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	12,1%	9,1%	3,0%	16,3%	14,9%	1,4%	35,4%	29,1%	6,3%
Çevre ve Geri Dönüşüm	5,0%	4,3%	0,7%	7,9%	6,8%	1,1%	22,2%	20,0%	2,2%
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-18,8%	-1,8%	-17,0%	-9,4%	-2,5%	-6,9%	-51,1%	-4,0%	-47,1%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	0,1%	0,0%	0,0%	1,7%	1,7%	-0,1%	2,2%	1,8%	0,4%
Elektrik-Elektronik	4,2%	1,2%	3,0%	6,9%	1,7%	5,1%	21,0%	5,4%	15,6%
Enerji	6,7%	0,1%	6,6%	4,3%	0,1%	4,2%	20,1%	0,3%	19,8%
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	5,9%	5,8%	0,1%	7,8%	7,7%	0,2%	18,9%	20,2%	-1,4%
Hazır Giyim	3,8%	2,5%	1,3%	5,3%	4,5%	0,9%	35,2%	30,3%	4,9%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-15,4%	-2,1%	-13,3%	-11,7%	-2,1%	-9,6%	-22,5%	-3,6%	-18,9%
İnşaat	9,0%	4,9%	4,1%	6,5%	3,4%	3,2%	18,6%	15,4%	3,2%
Kimya	15,9%	12,0%	4,0%	16,7%	14,3%	2,4%	36,6%	30,6%	6,0%
Lojistik	20,7%	19,7%	1,0%	14,6%	12,1%	2,5%	33,4%	36,5%	-3,1%
Makine ve Teçhizat	4,5%	4,4%	0,1%	5,0%	5,5%	-0,5%	13,1%	13,5%	-0,4%
Metal	7,8%	5,2%	2,6%	11,0%	7,1%	3,9%	36,6%	21,2%	15,4%
Otomotiv Ana Sanayi	4,6%	3,9%	0,7%	10,3%	10,1%	0,2%	42,5%	37,7%	4,7%
Otomotiv Yan Sanayi	11,6%	10,0%	1,6%	12,6%	13,7%	-1,1%	28,9%	30,5%	-1,6%
Perakende Ticareti	3,5%	4,2%	-0,7%	7,6%	8,5%	-0,9%	24,9%	28,9%	-4,1%
Plastik	10,3%	3,3%	7,0%	13,6%	4,6%	9,0%	37,2%	13,7%	23,5%
Sağlık	27,6%	2,0%	25,5%	55,3%	6,0%	49,3%	113,0%	29,8%	83,2%
Tekstil	10,8%	7,1%	3,7%	9,1%	7,0%	2,2%	23,2%	16,7%	6,6%
Toplam	6,7%	5,4%	1,3%	8,7%	7,6%	1,0%	25,3%	21,7%	3,6%

2020 yılında firmaların satışları, aktif kârlılığı ve öz kaynak kârlılığı artmıştır. Öncelikle olarak lokomotif sektörleri kârlılık açısından incelersek;

Otomotiv yan sanayide hem aktif kârlılığında %11'lik azalma gözlenirken öz kaynak kârlılığında da %1,6'lık bir azalış gözlenmiştir. Tekstil sektöründe ise incelediğimizde en çok artış gösteren kârlılık öz kaynak kârlılığında görülmüştür. 2019 yılına göre 2020 senesinde %6,6 özkaynak kârlılığı artmıştır. Makine ve teçhizat sektöründe kârlılıklarabaktığımızda özellikle hem aktif kârlılığında hem de öz kaynak kârlılığında düşüş yaşanmaktadır. Gıda, tarım

ve hayvancılık sektöründe ise 2019 yılına göre satış ve aktif kârlılığında ciddi bir değişim yaşanmazken öz kaynak kârlılığında %1,4'lük bir daralma yaşanmaktadır.

Sağlık sektöründe yer alan firmaların satış kârlılığı %25,5 artmıştır. Çimento, toprak ürünleri ve madencilik sektöründe yer alan firmaların satış kârlılığı %17 düşmüştür. Sağlık sektörü aktif kârlılığı %49 artmıştır. Hizmet, eğitim ve danışmanlık sektöründe yer alan firmaların aktif kârlılığı pandeminde önemli etkisi ile %9,6 düşmüştür. Özkaynak kârlılığında ise sağlık sektörü öne çıkmaktadır.

Sektör Bazında Katma Değer Değişimi

Temel Mali Göstergeler	2019	2020	Değişim	Toplamda Ağırlığı 2020
Otomotiv Yan Sanayi	6.428.669.975	7.684.848.416	20%	25%
Tekstil	3.283.612.724	4.990.394.856	52%	16%
Makine ve Teçhizat	2.691.857.778	3.597.407.774	34%	12%
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	3.200.046.008	3.259.989.852	2%	11%
Metal	1.746.275.635	2.963.146.691	70%	10%
Enerji	1.502.967.805	1.657.468.089	10%	5%
Perakende Ticareti	1.080.720.778	1.021.361.920	-5%	3%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	672.368.287	527.837.557	-21%	2%
Hazır Giyim	313.222.618	397.017.865	27%	1%
Plastik	173.355.356	355.037.353	105%	1%
Diğer (Verisi açıklanmayan sektörler)	4.225.402.054	4.185.249.316	-1%	14%
Toplam	25.318.499.018	30.639.759.689	21%	

2020 Senesinde BTSO 250 firmalarının oluşturdukları katma değeri incelediğimizde toplamda 30,6 milyar TL katma değere ulaşılmıştır. Tekstil, metal ve plastik sektörlerinde önemli düzeyde katma değer artışı yaşanmıştır.

Sektörel olarak incelediğimizde ise; en çok katma değer sağlayan sektörler Bursa ekonomisinde öncü sektörler olup;

- Otomotiv yan sanayinin payı %25
- Tekstilin %16,3
- Gıda, Tarım ve Hayvancılığın payı %10,64
- Makine ve Teçhizatın payı %11,74
- Metal sektörünün payı ise %9,67 'dir.

Sektörler	2019 Finansman Giderleri/Faaliyet Kârı (Zararı) %	2020 Finansman Giderleri/ Faaliyet Kârı (Zararı) %
Enerji	293.6%	122.8%
Makine ve Teçhizat	64.3%	121.1%
Perakende Ticareti	60.3%	60.4%
Tekstil	38.7%	59.8%
Otomotiv Ana Sanayi	24.1%	56.9%
Metal	37.9%	52.2%
Çevre ve Geri Dönüşüm	65.3%	48.7%
Hazır Giyim	35.9%	38%
Plastik	51.6%	26.5%
Gıda, Tarım ve Hayvancılık	38.6%	26.3%
Lojistik	26.6%	17.5%
İnşaat	24%	14%
Otomotiv Yan Sanayi	12.9%	13.4%
Sağlık	3.5%	12.4%
Ağaç, Orman Ürünleri ve Mobilya	12.1%	10.8%
Kimya	4.8%	4.2%
Ekonomik İlişkiler ve Finans	4.4%	0.6%
Hizmet, Eğitim ve Danışmanlık	-197.1%	-11%
Çimento, Toprak Ürünleri ve Madencilik	-96.4%	-97.3%
Turizm	0%	-

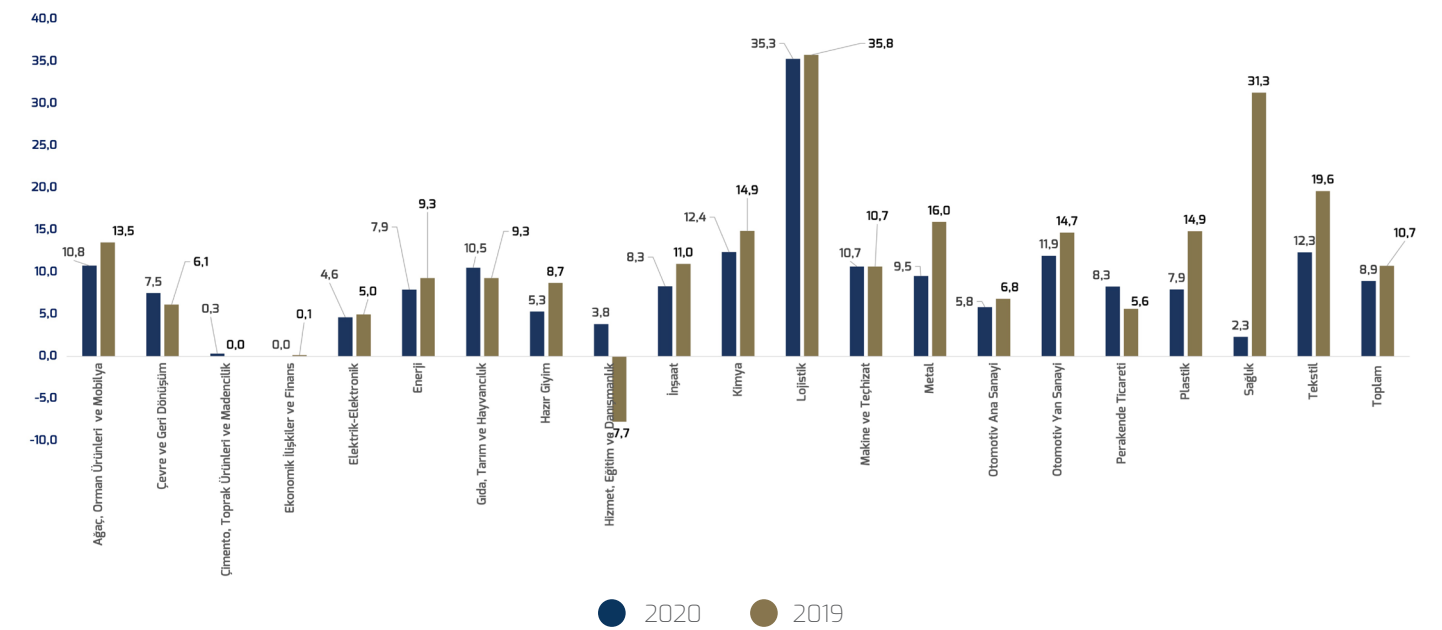
TOPLAM

2020 yılında ilk 250 firma araştırmasında yer alan şirketlerin finansman giderleri net kâr üzerinde önemli düzeyde baskı oluşturmuştur. İşletme finansmanının en az şirketlerin operasyonel faaliyetleri kadar önemli olduğu yukarıdaki grafikten anlaşılmaktadır. 2020 yılında 250 firmanın faaliyet kârının net satışlara oranı %9 seviyesindedir. Finansman giderlerinin net satışlara oranı ise %4 olarak gerçekleşmektedir. Bu noktada ilk 250'deki firmalar satışlarının %4'ünü finansman giderlerine ayırmaktadır. İlk 250 firmanın 17.2 milyar TL düzeyindeki faaliyet kârının, 8.4 milyar TL olan finansman giderine bölümüyle söz konusu firmaların faiz karşılama oranı 2x olarak hesaplanabilir. Bu rasyoda 250 listesinde yer alan

şirketlerin, oluşturdukları faaliyet kârı ile şu anda ödedikleri finansman giderlerini 2 katına kadar karşılayabileceklerini göstermektedir.

Şirketlerin sürdürülebilir büyüme ve yeni yatırım kararları için işletme sermayesinin doğru yönetimi ve nakit akışlarının güçlenmesi gerekmektedir. Finansman giderlerindeki artışın en önemli sebeplerinden biri de 2020 yılında TL'nin gelişmiş ülke para birimlerine karşı değer kaybetmesidir. Döviz cinsinden kullanılan banka kredilerinin firma yükümlülüklerini artırması ve ayrıca kur farkı giderlerinin de artırması firmaların net kârlılıklarını olumsuz yönde etkilemiştir.

Sektörelere Göre FAVÖK Marjları (%)

FAVÖK (EBITDA) açısından firmaların performansına baktığımızda 2020 yılında toplamda 20.2 milyar TL FAVÖK gerçekleşmiş olup bu rakamın toplam satışlar içindeki oranı %10.7'dir.

En yüksek FAVÖK marjına %35,8 ile lojistik sektörü sahip iken, onu %31,3 ile turizm sektörü takip etmektedir. Diğer sektörler ise sırasıyla %19,6 ile tekstil, %16 metal sanayi, %14,9 ile kimya ve plastik sektörü ile %14,7 otomotiv yan sanayi şeklinde sıralanmaktadır.

Özetle, 2020 yılından Bursa'da ilk 250 firmaları, 189 milyar TL net satış, 30.6 milyar TL katma değer, 20.2 milyar TL FAVÖK değerine ulaşmıştır. Ancak FAVÖK marjı %10.7 ile ortalamasının altındadır. İlk 250 firma satışları TL bazında her ne kadar artsa da dolar bazında düşmüştür. 2020 yılı aktif devir hızı %130 seviyesinde gerçekleşmiştir. 12.6 milyar TL net kâr ve 9,8 milyar dolar ihracat Bursa'yı ayırtıran rakamlardır. 2020 yılında geçmiş yıllarda olduğu gibi şirketlerin finansman giderleri şirket kârlılıkları

üzerinde baskı yapmaya devam etmiştir. Küresel pandeminin ülke ekonomilerinde küçülmelere sebep olması Bursa'nın ihracat gelirlerinde dolar bazında %14 düşüş kaydedilmesine sebep olmuştur. Hizmet sektörü ise pandemi nedeniyle %22 oranında daralmıştır. 2020 yılında 250 firmalarının istihdam verilerinde de %2 oranında düşüş yaşanmıştır.

Besfin olarak 2021 yılında baz etkisi ve ekonomilerdeki hızlı toparlanma, aşılma çalışmaları ve aşitedarlığının hızlanması ile birlikte Türkiye için reel büyüme bekliyoruz.

2020 senesinde Bursa ekonomisi küresel ekonomik zorluklardan pazar risklerini dağıtmış olması nedeniyle daha az etkilenmiştir. Bursa büyürse Türkiye büyür mottosu; sürdürülebilir büyümenin en önemli unsurudur. Yüksek katma değerli ürün üretimi önümüzdeki dönemde şirketlerin odaklandığı alan olacaktır.

Hakan GÜLDAĞ
Dünya Gazetesi Yönetim Kurulu Başkanı

Yeşil Dönüşümün Adresi Yeşil Bursa Olacak

Önce birkaç tespit yapalım:

Bir, Bursa 250 verilerine bakınca bir salgın yılı olan 2020 'iyi' geçti. Özellikle de imalat sektörünün kârlılığı bakımından.

İki, salgın yılında değişim hızlandı. Teknolojik dönüşüm bunun en önemli ayağını oluşturdu.

Üç, salgın, ekonomi dışı riskleri öne çıkardı. BM raporunun da ortaya koyduğu gibi bir 'iklim krizi' yaşıyoruz. Dünyanın onarımına ihtiyacı var.

Bu üç tespitten bir vizyon çıkarmaya çalışırsak:

Gezegeni hızla tüketiyoruz. Bunun işaretleri arttı. Anormal çevre olayları, orman yangınları, seller, sıcaklık dalgaları... Anlaşılan iklim değişikliğinde sanayi devriminden bu yana insanlığın ekonomik faaliyetlerinin açık bir katkısı var. 1850'den bu yana dünyanın yüzey sıcaklığını 1.1 derece artırmışız. Geri döndürülemez çevre felaketlerine neden olacağı söylenen 1.5 derecelik artışı da aşım 2 dereceye koşuyoruz. Bilim insanlarına göre, 'iklim krizi' daha da büyüyecek. Kuraklık döngüsü, su ve gıda krizi Türkiye gibi ılıman iklimdeki ülkeleri de tehdit ediyor. Kısacası çevresel sürdürülebilirliği kesinlikle ciddiye almamız gerekiyor.

Öte yandan, dünya nüfusu artıyor. Türkiye'nin de nüfusu artmaya devam ediyor. Artış büyük ölçüde henüz refaha kavuşmamış ülkelere geliyor. Artan nüfusumuzla birlikte ekonomimizi güçlendirmek, yaşamımızı iyileştirmek ve geliştirmek istiyoruz. Zenginleşmek için, üretip satmaya devam etmeliyiz.

Hem üzerinde yaşadığımız gezegeni koruyacak hem de refahımızı artıracaksak tek çıkar yol gözüküyor: Ekonomi ile sürdürülebilirlik birleşmek zorunda. Çünkü ne ekonomiden tamamen vazgeçebiliriz, ne de dünyadan!

Ekonomi ile sürdürülebilirlik birleşiyor. Peki sürdürülebilirlik ile ekonominin nasıl birleşecek?

Bizi tehlikeli bir noktaya getiren teknolojik gelişme, çevresel sorunların nedeni olduğu kadar çözüm de olabilir. Bunun için üretim tarzımızı, kullandığımız hammaddeleri, enerjiyi, kısacası dünyayı tahrip eden ne kadar ürün ve teknoloji varsa bunları 'yeşilleri' ile değiştirmemiz gerekecek.

Tabii bu söylemesi kadar kolay değil. Oyunun kuralları yeniden belirleniyor. 'Yeşil mutabakat' anlaşmaları bunun ilk işaretleri. Hedef belli: 'Yeşil dönüşüm'... Yani, geleneksel üretiminde düşük karbonlu üretime dönüşmesi. Yeşil dönüşüm için ise yeşil teknolojilere ihtiyaç var. Yeşil teknolojilerin de hepsi, Ar-Ge yoğunluklu 'derin' teknolojilere dayanıyor.

Yeşil dönüşüm başladı

Hazır olalım, olmayalım, 'yeşil dönüşüm' başladı. Bu dönüşüm birkaç yıl sürüp, sonra yerini bir başkasına bırakacak bir eğilim, bir moda değil. Aksine hem kendisi hem etkileri on yıllarca sürecek bir paradigma değişikliği...

Paradigma büyük bir kurvaziye ya da dev bir tanker gibi düşünün. Üstünde insanlar sağa sola, kuzey ya da güneye hareket edebilirler. Ancak, gidilecek yeri o geminin rotası belirler. İşte önümüzdeki yıllarda bu paradigma değişikliği

yaşayıp hazmetmeye çalışacak dünya. Bu süreçte, geride kalanlar, ileriye gidenler, kazanan ve kaybedenler olacak. Yarış başladı bile...

Bursa dönüşümde öncü olacak!

Şimdi gelelim Bursa'ya... Bütün bu olup bitenin Bursa ile ilgisine...

Ne dedik? Bursa salgında bile üretip kâr edebiliyor. Üretim kabiliyeti var. Bu bir. Uyum yeteneği de yüksek. Bursa 250'de de görüldüğü gibi, Türkiye'nin dış ticaretini şekillendiren sektörlerde güçlü. Çeşitliliği var. Kısacası, elindeki imkan seti Bursa'yı önemli kılıyor. Biraz önceki tespitler ve vizyon geçerliyse, Bursa'nın kaçıışı yok! Yeşil dönüşümde öncü olacak!

'Nasıl bu kadar kesin konuşuyorsun' diye sorarsanız gelin anlatayım. Ve son söyleyeceğimi ilk başta söyleyeyim:

Yeşil dönüşüm Bursa için hem zorunlu, hem anlamlı, hem de pozitif ayrışma sağlayabilecek bir fırsat.

ZORUNLU...

Çünkü, Avrupa Birliği başta, dünyanın zenginleri şimdi direksiyonu yeşil ekonomiye kıldı. AB, Türkiye'nin en büyük ticaret ortağı. Dış ticaretimizin yarısı Avrupa Birliği ile. İhracatımızın da, ithalatımızın da...

Dolayısıyla AB'nin 'Yeşil Mutabakat' gündemi bizim de gündemimiz. Türkiye'nin kısa süre önce açıkladığı 'Yeşil Mutabakat Eylem Planı'nı da bu çerçevede değerlendirmek

gerekiyor. 'Yeşil Mutabakat' demek, Avrupa'daki raflarda Türkiye'de üretilmiş ürünlerin olması demek. Bu kadar açık ve net!

Kaldı ki, Bursa'nın AB ile ticareti, Türkiye ortalamasının da hayli üzerinde. Kalbi Bursa olan otomotiv ihracatımızın yüzde 70'e yakını AB ülkelerine gidiyor.

Bu arada, sadece Avrupa Birliği de değil. ABD de, 'Yeşil Yeni Mutabakat' hazırlığında. Biden yönetimi Paris İklim Anlaşması'na dönüşle birlikte bu süreci hızlanıyor. ABD pazarını gözüne kestiren İngöllü mobilyacılarımız da 'yeşil dönüşüm' ile her bakımdan ilgilenecek.

Biz ilgilenmesek, nasıl olsa 'yeşil dönüşüm' bizimle ilgilenecek.

Neden böyle diyorum, onu da anlatayım:

İster AB, ister ABD olsun kapitalist Batı'nın geleneksel sanayi politikasının çerçevesi verimlilik artışıyla ekonomik büyümeyi hedefliyordu. Bir yanıla yine öyle olacak. Ancak, koşullar artık tek odağın verimlilik ve büyüme olmasına izin vermiyor. Hem çevresel hem toplumsal baskılarla sürdürülebilirlik yeni çerçevenin odağına yerleşiyor. Yeni dönemin yeni oyun kuralları bu çerçeveye göre şekillenmeye başlıyor. O zaman da, bir süredir geçerli olan 'olsa ne güzel olur' kabilinden yaklaşımlar, yerini hızla 'olmazsa olmaz' yaklaşımına bırakıyor.

Şu anda AB'de, çok kısa süre sonra ABD'de, bir süre sonra da Çin'de üretim buna göre şekillenecek. Paranın nereye gideceği, desteğin kime verileceği de yeşil dönüşümüne göre

belirlenecek. Onun için pek çok şeyi bu yeni gelişmeye uygun olarak yeniden tasarlamak durumundayız. Dedik ama bir kere daha söyleyelim:

Ne dünyanın, ne Türkiye'nin ne de Bursa'nın bundan kaçıy yok!

ANLAMLI...

Çünkü, AB yeşil mutabakatı tek başına bir iklim değişikliğiyle mücadele dokümanı değil. Bir büyüme stratejisi...

Diğer büyüme stratejilerinden farkı, bu kez karbon bazlı olmayan bir büyümeyi mümkün kılacak kapsamlı bir teknolojik değişimden bahsediyoruz. Sadece enerji sektöründe petrolenden, doğal gazdan, güneş, rüzgar, jeotermal enerjisine, yani hidrokarbondan yenilenebilir enerjiye geçişle de sınırlı değil. Tüm sektörlerde yeni teknolojilerle enerji tasarrufundan, karbonu azaltmaktan bahsediyoruz. İş ve üretim sürecinin aşamalarının azaltılmasından, yeniden organize edilmesinden bahsediyoruz.

Ortada çok daha kapsamlı ve hayatlarımızı derinden etkileyecek bir dönüşüm süreci var. Yeşil Mutabakat derken, Avrupa Birliği'nin önümüzde dönemde, ilişkide olduğu ülkelerle birlikte nasıl büyüyeceği, nasıl ticaret yapılacağını hangi yatırımları nasıl şekillendireceğini neyi nasıl destekleyeceğini söyleyen bir düzenlemeden bahsediyoruz. Yeşil dönüşüme ayak uydurduğumuzda sadece ihraç mallarımıza sınır kapılarında ek vergi uygulanmayacak, teknolojik değişimi yakalayacağımız için uluslararası düzeyde rekabet gücü kaybına uğramayacak.

Bir başka ifadeyle, yeşil dönüşüm Türkiye için negatif değil, pozitif bir gündem oluşturuyor. Son dönemde ortaya çıkan yeni teknolojilerin hemen hepsi, Türkiye sanayisinin dönüşüm ihtiyaçları ile adeta bire bir örtüşüyor. Dün bunu kendi kendimize yapmaya kalksak, erken öten horoz misali bize faturası ağır olabilirdi. Ama şimdi, dünyanın en büyük ekonomileri buraya yöneldi. Bunu kendi rekabet güçlerini artırmak için yapıyorlar. Kendi büyümelerini, istihdamlarını güçlendirmek için yapıyorlar. İşte tam da bu nedenle, Türkiye sanayinin yeşil teknolojilerle dönüşümü son derece anlamlı. Dinamizmi, üretim kabiliyeti ve kalitesi göz önüne alındığında Bursa için daha da anlamlı.

Bursa'nın krizlerle yoğrulmuş, uyum sağlama kabiliyeti yüksek firmalarının, hem zamanın ruhunu yakalamak, böylelikle dünya ile ilişkilerini sağlamlaştırmak hem de yeni teknolojileri mevcut sektörlerinde kullanarak rekabet güçlerini artırmak gibi bir avantajı var şimdi.

Ne tekstil, ne mobilya ne bir başka sektör... Yeni teknolojiler geliyor diye sektör değiştirmek durumunda değil. Yapılacak şey, yeni teknolojilere yatırım yaparak, onları mevcut işini dönüştürmek için kullanmak. Çünkü bu yeni teknolojilerin herbiri sektörleri dönüştürme kabiliyetine sahip teknolojiler. Bio-teknoloji, nano-teknoloji, genetik, robotik, yapay zeka dahil bilişim ve iletişim teknolojileri... Sektör değil, teknoloji seçerek yükselecek Bursa!

Yeşil dönüşüm de en yalın anlatımıyla bu demek zaten: Bol bol duman ve atık yaratan geleneksel üretimin yerine dumanı ve atığı azaltan ya da 'sıfırlayan' üretime geçmek. Tam da Yeşil Bursa'ya yakışan değil mi?

FIRSAT...

Çünkü, eskiden karbon emisyonlarını azaltmak, atık yönetimini daha iyi yapmak para kaybettirebiliyordu. Hem ülkelere hem şirketlere... Yeşil teknolojiler bu argümanı yıktı. Artık yeşil teknolojiler, geleneksel yöntemlere göre daha fazla verimlilik artışı sağlayabiliyor. Kârlılıkları da artırıyor. Mesela plastik sanayinde, mevcut teknolojilerle 7-8 aşamada gerçekleşen üretim, bio-teknoloji kullanıldığında 3-4 aşamaya iniyor. Zaman ve enerji tasarrufunun yanında yüzde 20'den fazla verimlilik artışı getiriyor. Üstelik karbon emisyonları, atıksu yönetimi gibi sürdürülebilirlik sorunlarına çözüm getirebiliyor.

Hiç şüphesiz, yeşil teknolojilere dönüşüm sürecinin bir maliyeti var. Hem teknolojilerin gelişmesi hem de yayılması maliyetli... Geleneksel değer zincirlerinin ve bu zincirlere bağlı üretim yapan ve hizmet veren şirketlerin buna intibakı gerekecek.

Öte yandan, ortam bunun için uygun. Batı'da negatif faiz oranları gereken yatırımların yapılması ve intibak sürecini kolaylaştırıyor. Covid-19 ve varyantları da bu sürecin uzamasına zemin oluşturuyor. Ucuz finansman yapılamayanı hızla yapılabilir hale getiriyor. Dünyada da fonların, yeşil işlere ve yeşil teknolojilere akacağı görülüyor. Bütün çağrılar buna göre şekilleniyor.

Dahası, Yeşil Mutabakat şimdi artık fiili bir bütçeye sahip. Avrupa Birliği, virüs sonrası toparlanma sürecinin ağırlığını yeşil mutabakata veriyor. Bu da öncü nitelikteki kamu harcamalarını ve yatırımlarını gerektirecek. Gereken ilgi ve çabayı gösterdiğimizde, yeşil mutabakatın itici gücü konumunda olacak bu harcamalardan, bizim de pay almamamız için hiç bir neden yok.

Bu noktada, yeni destek mekanizmalarının her biri çok önemli. 100 milyar Euro bütçeli Horizon Europe (Ufuk Avrupa) çerçeve programı şimdi tamamen bu yeşil işler üzerinden kurgulanıyor. Bursa şirketleri, BTSO'nun öncülüğü ve katkılarıyla TÜBİTAK'tan, TEYDEB desteklerinden en fazla yararlananlar arasında. AB, Türkiye'nin yeşil dönüşüm maliyetini karşılamaya hiç hevesli değil. Ama Ar-Ge projelerine katılımını destekliyor. Şimdi projeleri ve alınan payı artırma zamanı! Büyük dönüşüm için her bir cent'e ihtiyaç olacak.

Otomotiv sektörü başta, Bursa'da yıllardır yatırım yapan Avrupalı firmaların varlığı da önemli. Bursa'nın Avrupa ile birlikte yeşil dönüşümüne pozitif bir zemin oluşturuyor.

Ekonomik kalkınmanın temelini teknolojiye dönüşüm oluşturuyor. Bu hep böyle oldu. Yine öyle olacak. Yeni dönemin, öncekinden farkı, büyüme, yüksek karbonlu sektörlerden değil, düşük karbonlulardan gelecek.

Düşük karbonlu teknolojileri benimsemek demek, faaliyet gösterdiğimiz geleneksel sektörün düşük karbonlu hale getirmek demek. Sadece imalat sektöründe değil, lojistik ve diğer hizmet sektörlerinde de...

Türkiye'nin ihracatında büyük payı olan lokomotif sektörler düşük karbonlu hale gelmeden, yani yeşile dönüşmeden ekonomi dönüşmez.

Şimdi Bursa'nın mevcut konumunu, lokomotif sektörlerdeki yerini, bunların içerideki ve dışarıdaki payını şöyle bir düşünün...

Eminim, neden 'Bursa dönüşmeden Türkiye dönüşmez' dediğime ve 'Yeşil dönüşümün adresi Yeşil Bursa olacak' iddiasında bulunduğuma siz de hak vereceksiniz.

Sefer LEVENT
Hürriyet Gazetesi Ekonomi Müdürü

Ticaretin En Kritik Virajında Karar Vermek Zor Gaz mı, Fren mi?

Senaristlerin bile "bu kadarını hayal edemeyiz" dediği bir dönemden geçiyoruz. Bu yazının kaleme alındığı, 2021'in son çeyreğine girmeye hazırlandığımız şu günlerde maalesef felaket haberlerinin ardı arkası kesilmiyor. Koronavirüs kılık değiştirip karşımıza çıkmaya, canalmaya devam ediyor. Ege ve Akdeniz'deki orman yangınları ise yüreğimizi dağlamış durumda.

Bu felaketleri tahmin etmek ne kadar imkansızsa felaketlerin yol açtığı ticari zorlukları kestirmek de o kadar imkansız.

Tarihe not düşmek için gelin son bir yılda yaşadığımız bazı gelişmeleri hatırlatalım:

Kovid-19 salgını, akıllı telefonlardan bilgisayarlara, askeri ekipmanlardan otomobillere kadar birçok teknolojik ürünün üretiminde kullanılan çiplerin arzında da küresel bir kriz yaşanmasına neden oldu. Salgın sırasında akıllı telefonlar ve elektronik ürünlere yönelik talebin beklenmedik şekilde artmasıyla benzeri görülmemiş bir çip kıtlığı yaşadık. Otomotiv başta olmak üzere teknoloji içeren tüm sektörler büyük bir dalgalanma yaşadı. Üretim hatlarını durduran fiyatları zıplatan kıtlık ekonomideki dengeleri altüst etti.

KONTEYNER KRİZİ

Çin, Kovid-19 salgınında ABD ve Avrupa'ya göre pandemi kısıtlamalarını daha hızlı bitirip normale döndü. Fakat boş konteynerler kısıtlamaların kısmen devam ettiği Avrupa ve ABD'de mahsur kaldı. Bir anda ortadan kalkan konteynerler dünya ticaretinde hiç yaşanmamış yeni bir krizin başrolünü üstlendi. Konteynerin yetersiz olması, dünya genelinde hem konteynerin fiyatını hem de navlunu tüm dünyada yükseltti.

Salgınla değişen tüketici davranışları bazı sektörlerde talep artışına yol açarken, tedarik zincirlerindeki bozulmalar da ithal ara malların maliyetlerini artırdı. Yüksek girdi maliyetleri, arz kıtlığı ve sektörel bazda artan talepten kaynaklı enflasyon riskleri ülke ekonomileri için hala bir tehdit konumunda.

Döviz kurlarındaki artışlar, enflasyondaki dalgalanmalar, talepte salgın ve felaketlere bağlı ani iniş çıkışlar ve daha birçok tahmin edilemez gelişme iş dünyasının pozisyon alma kabiliyetini adeta bir sınavdan geçiriyor.

Bu kadar çok bilinmeyenin olduğu dönemlerde ticaret yapmak hele de kâr elde etmek ciddi bir başarı.

ZORLUKLAR YANSIMIŞ

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın hazırladığı İlk 250 Büyük Firma Araştırması'nı incelediğimde geride bıraktığımız dönemin zorluklarının verilere yansıdığını gördüm.

Otomotiv ana ve yedek sanayi, makine teçhizat, tekstil, tarım-gıda Bursa ekonomisinin lokomotifleri 4 sektör. Bu 4 sektörde de satışlar TL bazında gerilemiş. Tarım, gıda ve hayvancılıkta 2012 yılındaki zirveden hayli uzak noktadayız. Tekstilde de ciddi düşüş yaşanmış. Diğer iki sektörde satışların 2019 seviyesinde kaldığı görülüyor. Pandemi nedeniyle tüketici alışkanlıklarında yaşanan değişiklikler talebi ciddi derecede etkiliyor. Özellikle tekstilde yaşanan düşüşün talepteki azalmadan kaynaklandığını düşünmek yanlış olmaz.

Tarım, gıda ve hayvancılık dışında satışları düşen 3 ana sektörde katma değerdeki artış dikkat çekici. 4 ana sektörde çalışan sayısı korunmuş. Satışlardaki düşüşe rağmen çalışan sayısının korunmasında yasal düzenlemelerin ve yasakların da etkili olduğunu varsayabiliriz.

KATMA DEĞER DÜŞÜŞTE

Kâr rakamlarına ise iki farklı pencereden bakmamızda fayda var. Tarım, gıda ve hayvancılık dışında üç ana sektörde TL bazındaki kâr artışı dikkat çekici. Ancak dolar bazındaki genel tabloya baktığımızda 1 milyar 568 milyon dolarlık toplam kârın 2019 yılındaki 1 milyar 563 milyon dolar ile hemen hemen aynı olduğu görülüyor. Toplam satışlardaki 6.5 milyar dolarlık düşüşe rağmen kârın korunması olumlu olarak görülebilir. Aynı tabloyu toplam katma değerde de söylememiz mümkün. Zira 2019 yılındaki 3.5 milyar dolarlık toplam katma değer 2020'de sınırlı bir artışla 3.6 milyar dolara ulaşmış.

KUR VE FAİZ ÖNEMLİ

Özetlersek, Bursalı şirketlerin bilançolarında sadece satışların değil kur ve faizin de etkisi büyük. Küresel çalkantılar nedeniyle bu dönemde kur ve faiz tahmini yapmak çok zor. Ancak altın kural işlemeye devam ediyor. Satışlar önemli ama kur ve faizi iyi yöneten kazanır... Dünyadaki ekonomi savaşları küresel salgınlar ve diğer felaketler nedeniyle ticaretin en kritik virajındayız. Savrulmamak için gaza mı basmalıyız yoksa temkinli olup freni mi yoklamalıyız? Karar vermek zor...

Hasan Ali ÇAVUŞ
Olay Gazetesi Yayın Kurulu

Pandemide Fark Yaratan Bursa

2020 çok zor ve acılarla dolu bir yıl oldu.

Yeni tip koronavirüs (Covid-19), dünya genelinde milyonlarca kişiyi hayattan kopardı.

Salgınlamücadelekapsamındaalınanönlemler,hayati durma noktasına getirdi.

İnsanlar evlerinden çıkamadı, işyerleri kapandı.

Özellikle hizmet sektörü uzun süre iş yapamadı.

Hiç kuşkusuz zorlu süreç, Türkiye ekonomisini fena vurdu.

Bursa da bundan nasibini aldı tabii ki...

'Sanayi başkentinde' çarklar döndü dönmesine ama nasıl?

Sanayiciveişinsanları,işiniçindençıkabilmekiçinbüyük uğraş verirken, zaman zaman da Covid'in aralarından kopardığı arkadaşları, personelleri için gözyaşı döktü.

Ancak bu zorlu süreçte devletin sıcak eli, onlara da bir nebze olsun nefes aldırdı.

Kısa çalışma ödeneği, vergi ve sosyal güvenlik priminde sağlanan avantajlar başta olmak üzere verilen destekler, ödeme kolaylıkları ve krediler yara sardı.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın (BTSO) da eli hep taşın altındaydı...

Üyelerinin ayakta kalması için Oda olarak durmadan çalışırken, zaman zaman da Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Burcak'ın sesini yükselttiğine tanık olduk.

Burcak'ın zorlu süreçte, destek çağrısı yaptığı şu sözlerini sık sık duyduk:

"Zor bir dönem ile karşı karşıyayız. Her gün üyelerimizden yoğun talepler alıyoruz. Merkezi bütçeden işletmelerimize pozitif ayrımcılıkla hibe desteğinin verilmesi gerektiğine inanıyoruz. Yasaklardan olumsuz etkilenen üyelerimizi korumak adına onları pandemi sonrası döneme sağlıklı bir şekilde ulaştırmak istiyoruz."

Buifadelervehazırlanankapsamlıraporlar,Ankara'dan güzel sonuçlar getirdi.

BTSO hem verdiği desteklerle hem de önemli kazanımlara öncülük etmesiyle fark yarattı.

Peki BTSO'nun ve devletin verdiği destek ve emekler, Bursa'da ne derece etkili oldu?

Bu noktada elimizdeki en net karne şu an itibarıyla, BTSO 250 Büyük Firma Araştırması-2020.

Şimdi gelin hep birlikte bu kapsamlı araştırmanın sonuçlarından birlikte bir çıkarım yapalım.

Bursa'nın 250 büyük şirketinin 2020'de bir önceki yıla göre, üretimden satışları yüzde 17,7 artarak 139,4 milyar lirayı, net satışları da yüzde 14,7 yükselişle 189 milyar 73 milyon lirayı aştı.

Yine yarattıkları katma değer yüzde 21 artışla 30,6 milyar liraya, öz kaynakları ise yüzde 22 yükselişle 49,9 milyar liraya ulaştı.

Buna karşın çalışan sayısı 151 bin 741'den 149 bin 22'ye geriledi.

Kan kaybı yaşanan bir diğer alan da ihracat oldu.

250 devin dış satımı, zaman zaman sınır kapılarının kapanmasının ve dış pazarlardaki daralmanın etkisiyle yüzde 14,2 düşüşle 9 milyar 885 milyon dolara kadar indi.

Neyse sadede gelelim....

Sonuç itibarıyla, söz konusu firmaların 2020 yılı faiz ve vergi öncesi kârı yüzde 37,8 artışla 20 milyar 289 milyon lira, dönem kârı ise yüzde 42,5 artışla 12 milyar 637 milyon lirayı aştı.

Yani her şeye rağmen kârlı bir yıl...

Buraya kadar güzel.

Ancak can sıkıcı nokta, rakamları dolar bazında değerlendirdiğimizde ortaya çıkıyor.

Net satışlar 2019'a kıyasla 29 milyar 75 milyon dolardan 26 milyar 933 milyon dolara, katma değer 4 milyar 465 milyon dolardan 4 milyar 364 milyon dolara, dönem kârı da 2 milyar 597 milyon dolardan 1 milyar 800 milyon dolara geriledi.

Kurdaki istikrarsız seyir 2020'de doları 5,95 liradan 7,40 liraya, Euro'yu ise 6,66 liradan 9,11 liraya taşıyınca durum böyle oluyor haliyle...

Sanayiciveişinsanlarıbirçokkonudaolduğugibikurda da istikrar istiyor ama bu son dönemde maalesef mümkün olmuyor.

Yılbaşında yol haritaları hazırlanırken öngörülen döviz kuruyla, yıl sonunda karşılaşılan rakam bütün hesapları altüst ediyor.

Arka arkaya gelen enerji zamları ve hammadde fiyatlarındaki sert yükselişler de cabası.

Ama, her şey bir yana...

Dünyayı esir alan, 4,5 milyona yakın insanı hayattan koparan, dünya ekonomisinde ağır yaralar açan koronavirüs salgınına rağmen, 'Sanayi kenti' Bursa yıkılmadan ayakta kalmayı başardı!

Özellikle bazı sektörlerde verilecek hibe destekler, atılacak yapısal reform adımları, ivedilikle ulaşılabilecek toplumsal bağışıklık ve yeni bir ihracat hamlesi, Bursa'yı 2023'te çok farklı bir noktaya taşıyabilir.

Bu arada yerli otomobil için bir parantez açmak istiyorum.

Bursa'nın son yıllardaki en büyük kazanımı olan proje hızla ilerliyor.

İki yıl önce bu sayfalarda kaleme aldığım yazıda, Bursa'nın otomotiv sektöründeki gücüne işaret ederek, şu satırları yazmıştım:

'Hala üretimi için adres aranan yerli otomobil de Bursa'dan yollara çıkarsa kimse şaşırmasın.'

Tam da tahmin ettiğim gibi oldu.

Fabrikanın yapımı Gemlik'te hızla sürüyor.

"Türkiye'nin Otomobili" Bursa'da üretilecek.

Bunu da, zorlu süreçte şehrin önemli bir kazanımı olarak not düşmekte fayda var.

AyrıcaBTSOöncülüğündeuzayvehavacılıkkonusunda önemli adımlar atılıyor.

GUHEM'in açılışı bu süreçte farklı bir vizyon kattı.

Özetle...

Dünyayı kasıp kavuran salgına meydan okuyan Bursa'yı bundan sonra kimse tutamaz.

Namık GÖZ

Bursa Hakimiyet Gazetesi Köşe Yazarı

Bursa'nın başarı sırrı: 'Öldürmeyen şey güçlendirir'

Son 4 yılda başımıza gelmeyen kalmadı. 2018'deki döviz krizi ile başlayan süreç hala devam ediyor.

Neler olmadı ki bu 4 yılda...

Gökten bir taş yağmadığı kaldı...

Deprem, orman yangınları, sel ve en önemlisi etkisi hala sürdüren koronavirüs pandemisi. Anadolu topraklarının kaderi olan depremi bir yana bırakırsak tümü küresel iklim değişikliğinin sonuçları. Bilim insanlarına göre, iklim değişikliği nedeniyle şok edici olaylarla karşılaşmaya devam edeceğiz.

Tabii ki tüm bu olayların ekonomiye yansıması kaçınılmaz. Salgınla birlikte artık hayatımızda yeni normal diye bir kavram bile ürettik.

Dünya ekonomisi salgının etkisiyle son yılların en sert daralmasını 2020'de yaşadı yüzde 3,6 küçüldü. Bunun etkisi gelişmekte olan ülkelerde daha fazla hissedildi. Bu noktada Türkiye'nin pozitif ayrışmasını görüyoruz. Tüm olumsuz etkilere rağmen üçüncü çeyrekteki toparlanma sayesinde ekonomik büyüme 1,8 olarak gerçekleşti.

Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın açıkladığı 250 Büyük Firma Araştırması'nın teknik analizlerinde görüldüğü gibi pandemi koşullarına rağmen üreten ve kâr eden bir Bursa ekonomisi var. 250 firmanın iç ve dış satışları 2019 yılında yüzde 11 büyürken, 2020'de pandemiye

rağmen yüzde 14,7 arttı.

Gerçi ihracat ve istihdamda 250 büyük firma pandemiden olumsuz etkilense de Türkiye ve özelinde Bursa krizi en az hasarla atlatma başarısını nasıl gösterdi?

Bunu Alman Filozof Nietzsche'nin 'Öldürmeyen şey güçlendirir' sözüyle açıklamak mümkün.

Benzerini 2002 ve 2008 krizlerinde de görmüştük. Bursa işletmeleri aldıkları derin yaralara rağmen her iki krizden de daha güçlenerek çıkmışlardı.

Önceki iki kriz döneminde ihracatı tanıyan ve geliştiren işletmeler, girişimcilik ruhuyla ellerinde bir çanta, dünyayı dolaşarak pazar çeşitlendirmesine giriştiler ve başarılı oldular.

Bu kriz öncesi ise artık bilinçli hale gelen firmalara BTSO'nun Küresel Fuar Acentesi başta olmak üzere projeleri yol gösterdi. Yeni ihracatçılar ve yeni sektörlerin dünya ölçeğinde başarılarına tanık olduk. Hep örnek veririm; bebek çocuk giyim sektörü bunlardan biri...

Kurulan bu altyapı ve dünyanın kaliteli üretimi tanınması sayesinde kriz döneminde Türk firmalarının kapıları çalındı. Gerçi bazı sektörlerin tamamen ihracata dönmesi iç piyasada olumsuzluklara neden oldu ama firmaların mali yapıları daha da güçlendi.

Hizmet sektörü ve onun en önemli ayağı olan turizmde istenilen noktalara ulaşılamadı. Diğer sektörlerde ise firmaların temel üretimlerine devam etmeleri ve tasarruf yapmaları sayesinde kriz hasarını en aza indirdiler.

Bu arada BTSO'nun kriz dönemindeki başarısına da vurgu yapmakta fayda var. Salgın döneminde Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği nezdinde yapılan girişimler çok çabuk geri dönüş aldı. BTSO birçok konuda öncülük yaptı. Örneğin kredi yerine hibe konusunu ilk dillendiren BTSO Başkanı İbrahim Burkay'dı.

BTSO istihdam konusunu da sosyal bir görev olarak gördü. Pandeminin ilk günlerinde BTSO öncülüğünde 90'ı aşkın sivil toplum kuruluşu istihdamı korumak adına ortak bildiri yayınlayan şehirlerden biri Bursa oldu. OSB'lerde işçi çıkarmayacağız kampanyası kısa sürede yankı buldu ve ardından kısa çalışma ödeneği gibi destekler geldi. İşçi çıkarma yasağı ve kısa çalışma ödeneği gibi destekler resmi rakamlara göre sadece Bursa'da istihdamı 30 bin artırdı.

Böylesine bir krizi en az hasarla atlatan Bursa şimdi geleceğe daha güvenle bakıyor. İş dünyasının geleceğe güvenle bakmasının en önemli göstergesi elbette ki yeni yatırım iştahı ve üretimin artmasıdır.

Bunu nerede görüyoruz?

Üretimde çarkların dönmesinin göstergesi elektrik

kullanımında ortaya çıkıyor. Son verilere göre Bursa, sanayide elektrik tüketimi artış oranında Mayıs ayında Türkiye rekoru kırdı. Yüzde 61'lik oranla İstanbul, İzmir, Ankara ve Kocaeli'ni geride bıraktı.

Yatırım iştahını ise yeni nesil sanayinin adresi olarak gösteren TEKNOSAB'da görüyoruz. Bursa'nın yıllık 40 milyar dolarlık ihracat hedefine ulaşmasını sağlamanın yanı sıra gelecekteki sanayi profilini oluşturacak TEKNOSAB'da ilk fabrikalar yükselmeye başladı. Önümüzdeki yılın birinci çeyreğinde ise üretim başlayacak.

Başka bir örnek vermek gerekirse Bursa'da üretimin temel direği olan KOBİ OSB ile ilgili taleplerdeki rekor sayı.

Tıpkı TEKNOSAB gibi yerli milli otomobilin üretileceği TOGG fabrikası inşaatı da hızla yükseliyor.

Önümüzdeki yıllarda sanayi tarihi yazıldığında 1961 yılında ilk OSB, ardından ilk otomobil fabrikalarının Bursa'da kurulması gibi TEKNOSAB ve TOGG'a ayrı bir başlık açılacağından eminim.

Bunun yansımasını yıllar önce BTSO sloganıyla ortaya koymuştu: Bursa büyürse Türkiye büyür...

Bursa, krizi atlatıp ayağa kalktıysa, Türkiye de ayağa kalkıp yeni hamlelerle koşacaktır...

Nurullah Nuri YAVUZ
Bursa Ekonomi Gazetecileri Derneği
(BEGD) Başkanı

Bursa Metamorfozda mı, Koza Boğmasında mı?

Biyolojik bir terim olan 'metamorfoz'un en bilindik anlamsal karşılığı, ipekböceğinin kelebeğe dönüşmesidir. Bu başkalaşım, insan ömrü açısından kısa süreli görünse de büyük bir enerji ve devinimle meydana gelen 'mucizevi' nitelikte bir değişimdir. İlk algıyla, 'ipekböceği yetiştiriciliği' bağlamından bakıldığında Bursa'da dünden bugüne sayısız metamorfoza tanıklık edenler olduğu gibi üründen zarar edeceğini düşünerek 'koza boğması' denilen yöntemle kelebeğin doğumuna fırsat tanımayanlarda oldu.

İmgesel olarak ise kent ekonomi tarihi de metamorfozlar ve koza boğmalarıyla doludur. Şehirdeki sektörel varlığın, zaman içerisinde ne denli değiştiği/dönüştüğü/başkalaştığı tarihsel bir gerçeklik olarak ortadadır. Aynı şekilde bazı sektörlerin de koza boğmasına uğradığı görülmektedir.

Kentin geleceği açısından geçmişten günümüze yaşanan süreçlere ışık tutacak bilgi belleğini oluşturmak, yayınlamak ve korumak, önemli bir misyondur. Ki Bursa Ticaret ve Sanayi Odası'nın, yaklaşık çeyrek asırdır sürdürdüğü 'İlk 250 Büyük Firma Araştırması', hem veri çeşitliliği hem de bulgularıyla şehrin ekonomisindeki dinamizme ilişkin saptamalar yapma fırsatı tanıyan önemli bir saha çalışmasıdır. İşte 2020 yılını yansıtan bu çalışmada paylaşılan istatistikler de başlıkta yönelttiğimiz 'Bursa metamorfozda mı, koza boğmasında mı?' sorusuna yanıt vermektedir.

Dünya ekonomilerini boğan Yeni Tip Koronavirüs (Kovid-19) salgının ortaya çıktığı ve etkili olduğu 2020'de Bursa'nın performansına 'İlk 250' perspektifinden bakılınca yüksek kur, enflasyon ve faiz baskısıyla da mücadele eden ülke ekonomisi içinde kentimizin ayrı bir yere sahip olduğunu söylemek mümkündür.

Salgının yıkıcılığı ve zorlu piyasa koşullarına karşı Bursa'nın gösterdiği direnç, hem potansiyelini hem de yeni şartlara ayak uydurabilme becerisini yansıtmaktadır. Şüphesiz Kovid-19'un etrafını bir koza gibi sardığı sektörlerin yaşadığı metazori değişim, ülkemiz ve Bursa için yeni fırsatlar sunmaktadır. Özellikle dijitalleşme sürecinin hız kazandığı bu dönemde Bursa'nın ritme ayak uydurması, kritik öneme sahiptir. Araştırmadaki kârlılık tablosu, enflasyon ve kur etkisiyle değerlendirildiğinde kentimiz adına kuşkusuz önemli bir başarıya işaret etmektedir. Ancak bu başarının daha güçlü ve sürdürülebilir kılınması adına çok çalışmanın yanında kendimizi yenileme zorunluluğu içinde olduğumuz da üzerine düşünülmesi gereken bir hakikattir. Bu noktada 'İlk 250' içinde bilişim sektörünün eksikliği hissedilmektedir. Ayrıca ileri teknoloji ve katma değerli üretim için salgın atmosferini bir metamorfoza dönüştürmek elimizdedir.

Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan'ın Cumhuriyetin 100'üncü yılı için işaret ettiği ihracat hedefinden bugün için uzakta olsak da 2013'ten bu yana ülkemiz içinde ve etrafında yaşananlar düşünüldüğünde bu yıl 200

milyar dolar seviyesine erişen ihracatta Bursa'nın rolü, yadsınamayacak derecede nettir. Öyle ki BTSO Yönetim Kurulu Başkanı İbrahim Burak'ın 'Bursa Büyürse Türkiye Büyür' mottosu da kentin ülke ekonomisindeki yeri ve rolü açısından kritik denklemin yansımasıdır.

Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre Bursa, 2020'de salgının ortaya çıktığı mart ayı sonrası yalnızca nisan ve mayıs aylarında ihracatta kayıp yaşamış haziran ile birlikte yeniden aylık 1 milyar dolar seviyesinin üstünü görmüştür. Bursa, 2020 yılını kesinleşmeyen rakamlara göre 13 milyar dolarlık performansla tamamlamıştır. 2019'a kıyasla Bursa'nın toplam ihracattaki kaybı yüzde 14 olarak gerçekleşmiştir. BTSO'nun 'İlk 250' araştırmasında yer alan devlerin de 2020 yılı toplam ihracatında 2019'a göre yüzde 14'lük bir kayıp göze çarpmaktadır. Bu paralelliğin dışında Bursa'nın 2020'de 13 milyar dolar seviyesindeki toplam ihracatının yaklaşık 10 milyar dolarlık bölümünün söz konusu İlk 250 büyük firma tarafından gerçekleştirilmiş olması da dikkat çekmektedir. Bu meyanda BTSO'nun Bursa'nın ihracatçı kent kimliğini güçlendirmek adına geliştirdiği bir takım proje ve çalışmalar, vizyoner niteliktedir. Yeni ihracatçı firma çıkarma çabasının zamanla oluşacak ekosistemle kent adına önemli kazanımlar sağlayacağına şüphe yoktur.

İlk 250'de kâr eden firma sayısının 224 ile son 5 yılın en yüksek seviyesinde olması, kârlılığın da 2019'a kıyasla artmasına rağmen toplam istihdamdaki

yüzde 1,8'lik gerileme düşündürücüdür. Her ne kadar yüksek kur etkisiyle kârlılık 2019'a göre dolar bazında düşük gerçekleşse de istihdamı korumak ve artırmak Bursa'nın büyüme misyonunun bir parçasıdır. İşsizliğin en düşük olduğu büyükşehirler arasında yer alan Bursa'da beşeri sermayenin güçlenmesi de başarı kriterleri arasında yer almaktadır. Genel bir değerlendirmeye 2020 yılından en ufak yarayla çıkış hem iş dünyasının hem de iş gücünün karşılıklı fedakârlığı ile gerçekleşmiştir.

İlk 250 firmanın sektörel dağılımı incelendiğinde 2019'da 2 firmayla sıralamada yer bulan turizm sektörünün 2020'de temsil edilememesinin Kovid-19 kaynaklı olduğu herkesin malumudur. 2020, turizm için tam anlamıyla kayıp yıl olarak geride kalmış ve sektör tam anlamıyla koza boğumuna uğramıştır. Aşı ve mevsimsel etkilerle salgının hız kesmesiyle normalleşme kalıcı hale geldiğinde turizmin, değişen alışkanlıklarla birlikte yeni bir döneme evrileceği öngörülmektedir.

Dünya tarihi açısından kırılma noktalarından biri haline gelen Kovid-19 yılında Bursa'nın tüm olumsuz şartlara rağmen çarkları döndürebilmesi, umut vericidir. İyimser bir yaklaşımla da kent ekonomimizin Kovid-19'da boğulmadığı kanaatinde görüş birliği sağlanabilmektedir. 'İlk 250'deki veri ve bulgular, Bursa için yeni bir metamorfoz dönemi çağrışımı yapmaktadır. Dilerim kentimiz ekonomisi, budönüşüm çağına başarıyla uyum sağlar ve Bursa kelebeği tüm renkleriyle dünyadaki yayılımını sürdürür.